

ВЫНІКОВАЯ КАЛЕГІЯ 06.02.15

Матэрыялы пасяджэння чытайце ў наступным нумары

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Падпіску на газету можна аформіць з дапамогай банкаўскай карткі праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваньня сродкі масавай інфармацыі").

Акцэнт тыдня

“Лепшы выканаўца года” — Тэа, “Лепшая песня года” — “Cheesecake” ў выкананні таго самага хлопца, які не хоча быць чымсьці “боем”. Новы фармат Нацыянальнай музычнай прэміі “Ліра” ў мінулую суботу назваў сваіх герояў.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Здавалася б, новая версія Нацыянальнай музычнай, патранаж над якой летась узяў канал “АНТ”, прапануе іншы фармат знаёмства з героямі ды маладымі артыстамі нашай эстрады. На працягу некалькіх месяцаў тэлегледачы маглі выбіраць лепшых выканаўцаў на адмысловых канцэртах, зладжаных тэлеканалам, галасуючы праз Інтэрнэт і SMS-паведамленні. Выбар публікі карэляваўся прадстаўнічым журы ў вялікім складзе. Тым не менш, на выхадзе маем “всё те же лица”. Што ж змянілася?

ТЭАрэтычная “Грэмі”

Нацыянальная музычная прэмія “Ліра”: спроба перазагрузкі

Змянілася тэлекарцінка, якая адсылае да вядомых замежных прэмій — “Грэмі”, “Оскара”.

Умоўную рэпетыцыю падобных тэлешоу і даваўся ўбачыць у мінулую суботу ў Палацы Рэспублікі. Прыгожыя строі, стыльныя касцюмы, вялікая сцэна, значная ўвага да візуальнага афармлення нумароў, праца з святлом — не адзначыць высілки арганізатараў немагчыма. Як і жадання беларускіх артыстаў займець тую самую “Грэмі” ды атрымаць праз яе прызнанне.

Тры змены вядучых, а таксама ратацыя ганаровых артыстаў, запрошаных аб’явіць пераможцаў, — усё “як мае быць” і, у прынцыпе, амаль працуе. Гучаць назвы намінацый: “Лепшы аўтар музыкі”, “Лепшы аўтар слоў”, “Лепшы аранжыроўшчык”, “Лепшы прадзюсар года”, “Стыль года”, “Лепшы арганізатар канцэртаў”, “Лепшы музычны тэлевізійны праект”, “Месціна культуры”, “За папулярнасцю беларускай музыкі за мяжой”... Пераможцы выходзяць на сцэну і шчыра прамаўляюць словы падзякі за прызнанне. Выхад артыстаў у студыю/за кулісы, як гэта прынята ў сучасных серыяліці, тэлешоу, дадатковае інтэрв’ю з новымі вядучымі. Нават маленькімі — як гэта было ў варыянце “Ліры”: дзве сімпатычныя дзяўчынкі распывалі выканаўцу. І зноў вяртанне на сцэну, дзе новая пара стыльных presenter’аў прадстаўляе новых пачэсных артыстаў, якія распячатаюць канверт і назавуць імя лепшага. Ды нават адзначыць “За ўклад у развіццё эстраднай папулярнай музыкі” ці “За лепшую песню на беларускай мове”.

Што, па сутнасці, зрабіў тэлеканал “АНТ”? Ён прадаставіў магчымасць беларускім артыстам “пагуляць” у тыя самыя гульні, у якія гуляе замежны шоу- і кінабізнес.

І гэта, несумненна, правільна, бо Нацыянальная прэмія, напэўна, і павінны ладзіцца менавіта так: з пафасам ды помпай, пад сафітамі і тэлевізійнымі камерамі. І айчыныя артысты павінны адчуць сябе зоркамі — прыгожымі і паспяховымі, прызнанымі і ласкава прынятымі. І прэмія павінна дэманстраваць пэўную школу ды пераемнасць, як гэта і імкнуліся зрабіць арганізатары “Ліры”, да прыкладу, запрасіўшы кампазітара Эдуарда Ханка ўручыць “Ліру” “За ўклад у беларускую эстраду” Аляксандру Ціхановічу і Ядзвізе Папалаўскай. І яна павінна праводзіцца на беларускай мове, сцвярджаючы павагу да ўласнай культуры.

І, напэўна, кожны, хто атрымаў у той вечар статуэтку бронзавай дзівы, пачуваў сябе шчаслівым. Напэўна...

Так, усё гэта мусіць быць, але... Чамусьці не веру, як казаў Станіслаўскі... Бо “прыгожая карцінка” не можа схаваць галоўнага: наша эстрада даўно “варыцца ва ўласным соку”. Нават так: яна ў чарговы раз за-

стаецца роўнай самой сабе. Прэмія паказала не толькі карані ды школу беларускай эстрады, але і пэўную кланавасць ды інерцыянасць. Так, з’явіліся новыя імёны, але яны “патаваюць” у пераліку “тых самых” і — яшчэ “тых самых”.

Справа ў тым, што мы бачым толькі вяршыню “айсберга”, правяраемыя імёны, — аніякай рызык ды эксперыменту! Усё паважна, знаёма, а цяпер яшчэ і гламурна. І не задаць галоўныя пытанні ў дадзеным кантэксце тут немагчыма.

Ці павінна Нацыянальная музычная прэмія быць прадстаўлена толькі поп-фарматам? Дзе астатнія музычныя кірункі ды стылі? Дзе шырокая канкурэнцыя паміж артыстамі і, адпаведна, цікавасць з боку фінансавых арганізацый? Чаму на фінале “Ліры” прагучала столькі песень, што пальцаў адной рукі акажацца замнога, каб падлічыць? Ці, урэшце, дастаткова гэтага для Нацыянальнай музычнай прэміі, якая падводзіць вынікі гадавой працы?

І мне падаецца, што тыя самыя поп-выканаўцы выглядалі значна лепш, калі б іхняе самавыяўленне спаборнічала з самавыяўленнем артыстаў, якія прадстаўляюць іншыя стылі ды светапогляды. Больш разнастайнай выглядала б і ўся беларуская сцэна. Больш перспектыўнай і жывой, без адсылак да феноменаў эстрады, народжанай у СССР.

Пакуль жа бачым толькі тэарэтычную “Грэмі”, а не жыццёвую.

А што да Тэа, чьё імя абыгрываецца ў назве матэрыялу, то аніякіх прэтэнзій да яго няма. Ягоны трыумф у дадзеным фармаце — тэлевізійнай поп-музыкі, з якой, дарэчы, працуе “Еўрабачанне” і на якую зрабіла стаўку АНТ, — цалкам заслужаны.

Сцісла: лічбы, факты, цытаты

Каля 60

мільярдаў рублёў запланавана на рэалізацыю беларускіх кінапраектаў у 2015 годзе.

"Сусветная мастацкая культура" —

гэты прадмет плануецца аднавіць у сярэдніх агульнаадукацыйных навучальных установах з новага навучальнага года. У розных класах, у залежнасці ад спецыфікі тэм, ён, як плануецца, можа называцца па-рознаму. Пра гэта заявіў пад час прамой тэлефоннай лініі з грамадзянамі міністр адукацыі краіны Міхаіл Жураўкоў.

Якасці для СМІ

Прафесіяналізм, праўдзівасць і аб’ектыўнасць — тыя якасці, якія павінны вызначаць сродкі масавай інфармацыі, перадае БелТА. Такую думку выказала пад час выніковай калегіі Міністэрства інфармацыі віцэ-прэм’ер Рэспублікі Беларусі Наталля Качанова. Ад праўдзівай работы работнікаў СМІ залежыць шмат, лічыць яна. Калі СМІ працуюць зладжана — гэта вялікі плюс. Не павінна быць такога, каб інфармацыя па-ступала ў скажоным выглядзе. Таму важны прафесіяналізм супрацоўнікаў гэтай галіны і аб’ектыўная ацэнка той сітуацыі, якая ёсць у грамадстве.

11 613

найменняў кніг выдана ў Беларусі ў 2014 годзе. Агульны іх тыраж склаў 31,2 мільёна асобнікаў, прытым сярэдні тыраж кнігі — 2,7 тысячы экзэмпляраў. Кніга на беларускай мове, як і за мінулы перыяд, выпушчана 10 — 11% ад агульнай колькасці.

Брэсцкая крэпасць

прадставіла выстаўку “Рэчы паміж жыццём і смерцю” Музея арміі Стакгольма. У экспазіцыі — 66 вітрын, дзе змешчана больш за тысячу прадметаў салдат і афіцэраў, якія ўдзельнічалі ў войнах 2-паловы XIX — 1-й паловы XX стагоддзяў.

Вялянцін Ермаловіч,

заслужаны работнік культуры БССР, акцёр, рэжысёр, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, брат гісторыка Міколы Ермаловіча, будзе ўганараваны ў Магілёве мемарыяльнай шыльдай на фасадзе дома па вуліцы Першамайскай.

Рэпарцёрскі марафон

Мінулым разам давялося наведаць Бярозу менш за год таму. У шэры зімовы дзень галоўная адметнасць горада — руіны картэзіянскага кляштара — выглядала неяк асабліва несамавіта, і не кожны адразу здагадаўся б, што гэта ўвогуле нейкая славетнасць... Запэўніванні мясцовых улад у тым, што неўзабаве рэстаўрацыя тут пачнецца “ўсур’ёз”, выклікалі хіба вельмі стрыманы аптымізм. Сёлета надвор’е гэткае ж невыразнае, аднак уражанне кляштар пакідае зусім іншае, і стварае яго перадусім нядаўна адноўленая брама. Ці стане яна “варотамі ў будучыню”?

Ілья СВИРЫН

Валявое рашэнне

Для Бярозы кляштар — гэта нешта большае, чым проста помнік спадчыны. Некалі гэта было “горадаўтваральнае прадпрыемства”, вакол якога віравала жыццё тады яшчэ мястэчка. Таму і не дзіва, што менавіта відарыс брамы трапіў на сучасны герб Бярозы, зацверджаны ў 2008-м. Дый увогуле, выявы кляштара, выкананыя ў рознай тэхніцы і з розным умельствам, там можна сустрэць літаральна на кожным кроку, нават на сценах кавярняў.

Аднак да нядаўняга часу на лёс самой брамы гэтая акалічнасць асабліва не ўплывала, і пашчэрбленыя руіны, у якіх ледзь угадваліся вытанчаныя барочныя формы, спакваля пераўтвараліся ў друз. Рэстаўрацыя нібыта і пачалася, але... Па звыклай фінансавай прычыне яна расцягнулася ў часе ды не прынесла заўважнага плёну. Асабліва

Дысананс захаваецца

Адрэстаўраваная брама досыць выразна кантрастуе з усёй астатняй часткай вялізнага комплексу, выгляд і тэхнічны стан якога калі і змяніліся за апошнія дзесяцігоддзі, дык зусім не ў лепшы бок. На жаль, ёсць падставы меркаваць, што такі дысананс захаваецца на доўга.

— Быў намер аднавіць яшчэ хача б касцельную званіцу, — распавядае Таццяна Кавалёк. — Але сіламі раёна мы гэта ўжо не пацягнем. Таму будзем чакаць фінансавання альбо шукаць інвестара...

Зразумела, што рэстаўрацыя — справа дарагая і марудная. Іншае — звычайнае добраўпарадкаванне. Як падаецца, менавіта гэты крок быў бы найбольш лагічным у доўгім, але неабходным працэсе рэвіталізацыі бярозаўскай “візітоўкі”.

— Калі ў прэсе і сацыяльных сетках з’явіліся паведамленні

Брама без сцен. Пакуль...

спадзевы мясцовых улад былі на Дзяржпраграму “Культура Беларусі”. Аднак фінансавыя ўліванні “звонку” затрымліваліся, і ўрэшце старшыня райвыканкама Юрый Наркевіч прыняў валявое рашэнне: трэба разлічваць на ўласныя сілы. І вось, за лічаныя месяцы справа прасунулася значна далей, чым за восем папярэдніх гадоў...

Як распавяла начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Бярозаўскага райвыканкама Таццяна Кавалёк, леташняя рэстаўрацыя брамы аблягчыла муніцыпальны бюджэт на 1,7 мільярда рублёў. Сума адносна невялікая, асабліва калі гутарка вядзецца пра галоўны сімвал краю. Прычым у якасці падрадкава быў запрошаны не якісьці будаўнічы трэст, а “Брэстрэстаўрацыя”.

— Вядома, гэтыя работы маюць сваю спецыфіку, і да іх трэба падыходзіць вельмі адказна, тым больш на такім важным аб’екце, — кажа Таццяна Кавалёк. — Таму нават сумневаў не ўзнікала ў тым, што трэба ўсё даверыць прафесіяналам. І на якасць іхняй працы ў нас няма ніякіх нараканняў...

Пакрытая свежай тынкоўкай брама праглядаецца здалёк і выгодна вылучаецца на фоне свайго непрыгляднага атачэння. Што ні кажа — сапраўды сімвал горада! Таму і не дзіва, калі на яе фоне ладзяцца вясельныя фотасесіі. Прынамсі, у добрае надвор’е, бо ў непагадзь падступіцца да кляштара ў парадным абутку па-ранейшаму даволі складана...

пра пачатак рэстаўрацыі брамы, рэакцыя жыхароў не прымусіла сябе чакаць, — распавядае метадыст аддзела ІРКСМ Вольга Лаўрынчук. — Да нас звярнулася бярозаўская моладзь, якая цяпер вучыцца ў больш буйных гарадах, і прапанавала дапамагчы з навадзненнем парадку на тэрыторыі кляштара...

Такія ініцыятывы лішні раз засведчыла, што захады мясцовых улад не сталі “халастым стрэлам”, — жыхары на іх жыва адгукваюцца. Але сіламі адных валанцёраў наўрад ці можна прывесці да ладу вялізную тэрыторыю комплексу. Таму раз на тыдзень туды выязджае гаспадарчая група аддзела ІРКСМ. А тым часам мясцовыя ўлады ўжо замовілі праект добраўпарадкавання.

Функцыянальнае прызначэнне руін кляштара і пагэтуль даволі няўцямнае — нават калі казаць пра перспектыву. Любы адэкватны варыянт — ці то музей, ці то кляштар — адразу ўпіраецца ў банальнае “няма грошай”. Дый не так і лёгка прыстасаваць месца жыцця манахаў да патрэб сённяшняга дня...

Зрэшты, адзін з варыянтаў усё ж навідавоку. Руіны — гэта амаль гатовы твор ландшафтнага дызайну. І калі стварыць на тэрыторыі комплексу культурна-рэкрэацыйную зону — з лаўкамі, дарожкамі ды, канешне ж, сметніцамі, — напэўна, яна будзе запатрабаванай. Мой прагноз заснаваны на асабістым назіранні: куды менш ціка-

Фотарэпартаж з падзеі чытайце на старонцы 3.

газета ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведччанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Намеснік галоўнага рэдактара** — Ціхан ЧАРНЯКЕВІЧ. **Адказны сакратар**: Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў**: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Бярыс КРЭПЛАК, Яўген РАПІН, Ілья СВИРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САЎЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Інга ЗЕЛЫЦ.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА” 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. “Культура”, 2015. Наклад 5 888. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 06.02.2015 у 18.00. Замова 574. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

вья руіны млына ў Лошыцкім парку штодня прыцягваюць сотні аматараў “пафоткацца”.

Вядома, папулярнасць мае і адваротны бок. З цягам часу мясцовыя ўлады плануюць усталяваць у кляштарнай браме жалезныя створкі. Хутчэй, дзеля прыгажосці, бо перыметр комплексу адной брамай усё адно не закрыеш, ды і ніякай аховы, здатнай не пусіць туды “непажаданых элементаў”, там няма па-ранейшаму.

— У нас добрае параўменне з камандаваннем вайсковай часткі, што знаходзіцца на тэрыторыі кляштара, — кажа Волга Лаўрыччук. — У прыватнасці, мы дамовіліся, каб вартавы прыглядалі таксама і за ўсім комплексам. Бо, самі разумееце, у мяне няма магчымасці штодзённа яго патруляваць...

Адпаведна, гэта толькі на паверку здаецца, што вайскоўцы на такім аб’екце — як ні круці, лішнія. У цяперашніх варунках усё зусім наадварот.

Нечаканая рэстаўрацыя

Наведанне руін кляштара шмат часу не заняло: у змінны дзень там даволі нятульна, ды і банальна няма чаго рабіць. Таму мне прапанавалі паглядзець гонар Бярозы — кінатэатр, адкрыты летас пасля грунтоўнага рамонт.

Убачанае і сапраўды ўражае: рамонт “з іголачкі”, абсталяванне — звышсучаснае, рэпертуар — актуальны... Натуральна, і публіка

трапляюць на самы звычайны сметнік. Але ў Бярозе для старой карціны было знойдзена пачэснае месца ў інтэр’ерах сучаснай установы.

— Людзі старэйшага веку нам вельмі за гэта ўдзячныя, — кажа галоўны інжынер кінатэатра Любоў Лапурка. — Бо для іх гэта — памяць...

Уразіў і яшчэ адзін прыклад захавання спадчыны. “За царом” пабудовы занядбанага ды зачыненага кляштара разбіраліся на цэглу для ваенных казармаў. А ў наступным стагоддзі, ужо “за Польшчай”, менавіта там паўстала ўстанова, якая зрабіла Бярозу-Картузскую сумна вядомай па ўсёй краіне. Гісторыя часам вырабляе пакуратыя піруэты...

Цяпер пра першы на тэрыторыі Беларусі канцлагер у тых казармах мала што нагадвае. У адной з іх месціцца цэлы рой самых розных арганізацый — ад піцэрыі да Цэнтра рамёстваў. Другая ладны час прастаяла без даху, пакуль яе не выкупіла вядомая кожнаму беларусу гандлёвая сетка.

Зважаючы на сумны лёс падобных казармаў у Гродне, у дадзеным выпадку таксама можна было чакаць найгоршага. Тым больш, камяніца не мае статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці... Аднак убачанае вельмі далікатна прыстасаваў ацалелую цагляную “каробку” да ўласных патрэб, захававшы і аконныя праёмы, і характэрны для свайго часу сціплы дэкор.

Адноўленая брама кляштара. / Фота Іры Свірына

Райвыканкам завяршыў аднаўленне аб’екта спадчыны за ўласныя сродкі

Так выглядала брама яшчэ ўлетку.

адразу паваліла. Прычым кіраўніцтва кінатэатра да аддзелкі ставілася ўдумліва: сцены пакрыты гукаізаляцыйнымі матэрыяламі, праходы паміж крэсламі наўмысна зроблены вялікімі, ды і самі крэслы выконваліся па індывідуальным заказе (спінка — ад адной мадэлі, а ніжняя частка — ад іншай). Мэта толькі адна — максімальны камфорт для наведвальнікаў. Прычым для тых, каму нават і гэтага будзе недастаткова, прызначана V.I.P.-зала на дванаццаць месцаў, дзе на кожнага — “панскі” фатэль.

Але, па шчырасці, больш за ўсё мяне ўразілі нават не гэтыя выгоды, а вялізнае жывапіснае палатно, размешчанае па-над лесвіцай, што вядзе ў фае. Неабавязкова быць мастацтвазнаўцам, каб вызначыць стыль ды прыблізна перыяд яго напісання: шчаслівая і нядрэнна апранутыя савецкія людзі адпачываюць на берэзе рэчкі... Рэчка, між іншым, не абстрактная, а менавіта тутэйшая Ясельда. Брэсцкі мастак Пётр Данелія стварыў сваю шматфігурную карціну “У выхадны дзень” менавіта ў Бярозе і менавіта для гэтага кінатэатра, а было тое з паўстагоддзя таму. Адпаведна, сам твор — ужо таксама спадчына...

На жаль, падобныя “рэлікты мінулай эпохі” пад час рамонту нярэдка

Зваротная сувязь: рэплікі і каментарыі

Пра Скарыну

Алесь РАЗАНАЎ, паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Янкі Купалы:

— Вельмі ўзрадаваны выходам кнігі “Францыск Скарына на мовах свету”, у якой прадмова да кнігі “Бібліі” “Юдзіф” перакладзена на 64 мовы.

Да стварэння выдання маю непасрэднае дачыненне. Колькі дзесяцігоддзяў таму я звярнуўся да старажытнай беларускай літаратуры: Скарына, Тураўскі, Цяпінскі, Смятрыцкі... Калі чытаеш іх творы ў арыгінале, закрадваецца думка: гэта чытанне не для шырокай грамадскасці, а для асобных навукоўцаў. Але калі пачынаеш чытаць больш пільна, уважліва, то знаходзіш паэтычны ключ, уласцівы ўсім творам. Дастаткова было толькі скарыстацца гэтым ключом, і творы загаварылі на зразумелай усім мове. Так у мяне ўзнікла “Кніга ўзнаўлення”.

Прадмова і пасляслоўя Францыска Скарыны я надаваў найбольшую ўвагу. Вядома, словы нашага асветніка адрасаваліся ягоным сучаснікам, але яго ідэі не замыкаліся ў тым часе, а кіроўваліся ў будучыню. Асэнсаванне сутнасці чалавека, Айчыны, часу — усё гэта ёсць у працах Скарыны. Радзіма, на яго думку, — не толькі тое месца, дзе нарадзіўся чалавек. У паняцце Радзімы наш асветнік уключае чыннік Бога. І прадмова да кнігі “Юдзіф” — найлепшае таму сведчанне. Яна мае ўніверсальны, агульначалавечы змест, а таму, у ідэале, мусіць быць прадстаўлена на ўсіх мовах свету. Гэтыя радкі Скарыны павінны быць перакладзены, у тым ліку, і на класічныя мовы, якія не выкарыстоўваюцца ў побыце, але з якімі наш асветнік меў справу: на латынь, грэчаскую, яўрэйскую.

Прадмова да кнігі “Юдзіф” па форме не з’яўляецца нейкім заповітам, але яна адрасуецца ўсім і кожнаму. І асабліва ў сённяшні час дэманструе базавыя каштоўнасці, а таму павінна стаць нашай візітоўкай у свеце. Хочацца спадзявацца, што і ўся наша старажытная літаратура паступова ўвойдзе ў кантэкст сённяшняга дня...

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура” звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас kultura@tut.by!

Будзём на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Фотасюжэт нумара

Крыху ЛІРыкі

31 студзеня ў Палацы Рэспублікі ўзнагародзілі лаўрэатаў Нацыянальнай музычнай прэміі “Ліра”. Прапануем фотарэпартаж з падзеі. / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Разгляд падзеі чытайце на старонцы 2.

Дзяжурны па нумары

Ад кірмашу да піяру

Літаральна праз пару дзён у беларускай сталіцы распачне сваю працу XXII Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш. Сотні гасцей з усіх куткоў Беларусі, Еўропы і Азіі, тысячы кніжных навінак ад беларускіх, французскіх, кітайскіх ды многіх іншых выдавецтваў, дзясяткі прэзентацый — усё гэта можна будзе ўбачыць цягам пяці дзён у Нацыянальным выставачным цэнтры "БелЭКСПА". Але ж ці выкарыстоўваецца гэтая маштабная міжнародная пляцоўка напoўніцу?

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Ужо неаднойчы бываючы на кірмашы, разпораз сустракаў тут знаёмых бібліятэкараў з рэгіёнаў, якія прыязджаюць, каб пабачыць навінкі кніжнага свету, што называецца, на свае вочы. Але ж, пагадзіцеся, падобнае мерапрыемства — гэта не толькі выдатная магчымасць азнаёміцца з новымі выданнямі, але і шыкоўная пляцоўка для завязвання кантактаў паміж бібліятэкарамі ды выдаўцамі. Да таго ж тут можна павучыцца ў замежных гасцей, як "раскручваць" ды прадаваць такі дарагі сёння тавар — кнігу.

Натуральна, бібліятэкары продажам кніг не займаюцца. Але прэзентацыі яны ладзяць! І менавіта на кірмашы можна зразумець, як іх варта рабіць. Бо прэзентацыя сёння — гэта не толькі невялікі распродаж пра выданне з выкарыстаннем праектара ды паказам слайдаў, а сапраўдная навука і праўдзівае майстэрства, дзе разнастайныя маркетынгавыя хады будучы цалкам дарэчы. Напрыклад, чаму б не зладзіць пад час прэзентацыі сустрэчу з аўтарам, конкурс на лепшае пытанне, на лепшае веданне тых часоў, якія апісваюцца ў новай кнізе? Таксама можна спалучыць распродаж пра кніжную навінку з музыкай, спевамі, а то і выступленнем "жыўцом" сапраўднага артыста ці калектыву...

Мяркую, на выстаўцы можна будзе скарыстацца і іншым досведам сучаснага кніжнага рынку. А падобнага вопыту бібліятэкарам сёння якраз не стае, нягледзячы на тое, што ў Беларусі існуе шэраг спецыялізаваных выданняў для апошніх. Хто не верыць, няхай пачытае матэрыял з нагоды сацыялагічнага даследавання, змешчаны ў мінулым нумары "К", — там прыведзены ўсё лічбы ды факты...

І яшчэ. Не варта і казаць, што падобная выстаўка — гэта выдатная магчымасць як прадставіць ды "раскруціць" свой рэгіянальны бібліятэчны праект, так і пазнаёміцца з патэнцыйным спонсарам ці мецэнатам, нават замежным. Але чамусьці бібліятэкары Беларусі кніжны кірмаш для гэтага амаль не выкарыстоўваюць, засяроджваючы ўвагу толькі на прэзентацыі новых выданняў. Кажу "амаль", бо ведаю, што супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі актыўна "піяраць" свае навінкі і будучыя праекты. А дзе ж іхнія калегі з рэгіёнаў?

Між тым выкарыстоўваць падобныя міжнародныя культурныя пляцоўкі трэба. Прычым не толькі культурныя. Да прыкладу, летась з падачы намесніка старшыні Беларускага фонду культуры Тадзеуша Стружэцкага пастаўскі Міжнародны фестываль народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік" быў прадстаўлены ў красавіку на XVII Міжнароднай турыстычнай выстаўцы "Адпачынак-2014". Пасля, увосень, адбылася прэзентацыя гэтага рэгіянальнага фэсту ў Палацы культуры Трактарнага завода... Прыклад, варты пераймання для ўсіх маштабных рэгіянальных фестываляў краіны...

Зрэшты, чаму толькі для фестываляў? Для бібліятэчных праектаў таксама можа знайсціся месца на Міжнароднай турыстычнай выстаўцы. Варта толькі суаднесці свой праект з турыстычным патэнцыялам таго або іншага рэгіёна, "упісаць" яго ў турыстычныя, напрыклад, "зялёныя" маршруты. Натуральна, для гэтага бібліятэкарам варта не толькі "варыцца" ў сваім культурным асяродку, а цесна супрацоўнічаць са сваімі мясцовымі раённымі аддзеламі адукацыі і турызму. Але карысць ад падобнага супрацоўніцтва — навідавоку.

З модай на беларускую мову і "вышыванкі" шмат грамадскіх ды камерцыйных арганізацый, мастацкіх ініцыятыў узяліся рабіць масавай нашу традыцыйную культуру. Так, як яны яе разумеюць. Не будзем тут абмяркоўваць мастацкія якасці "вышываек" ці маральнасць стрыптызу ў псеўданародных кашулях...

Распавяду пра грамадскую арганізацыю, што займаецца вывучэннем і трансляцыяй беларускай традыцыйнай культуры з 1998 года, распрацавала ўласную метадыку апрацоўкі ды захавання назбіранага ў этнаграфічных экспедыцыях матэрыялу і супрацоўнічае з дзяржаўнымі ўстановамі культуры.

Студэнцкае этнаграфічнае таварыства "вырасла" з экспедыцыяй, якія ладзіліся групай сяброў — аматараў традыцыйнай культуры. Паступова распрацоўвалася метадыка, збіраўся архіў. Да экспедыцыйнай дзейнасці дадаліся гурткі па вырабе строяў, розных рамёствах, спеўныя заняткі. У 2002 годзе арганізацыя атрымала статус рэспубліканскага маладзёжнага грамадскага аб'яднання, а суполкі СЭТ дзейнічаюць у Мінску, Магілёве, Віцебску, Полацку, Гродне.

За час існавання таварыства правяло больш за 20 этнаграфічных экспедыцый у раёны Беларусі, стварыла

Дзяржаўная і недзяржаўная этнаграфія: метадыка ёсць, а супрацоўніцтва?

Алена ЛЯШКЕВІЧ,
сябра рады Студэнцкага этнаграфічнага таварыства, журналіст

ТЭКСТ

навуковы архіў і этнаграфічныя калекцыі. Напрыклад, у экспедыцыі па Горацкім раёне сябры СЭТ запісалі каля 180 гадзін аўдыя і 50 — відэа. А экспедыцыі за лета бывае па дзве-тры...

Матэрыялы прадастаўляюцца ўстановам культуры па запісе. І самі раёны, бывае, звяртаюцца ў СЭТ па матэрыялы, сабраныя ў першых экспедыцыях. У такім выпадку, на жаль, не хапае рук, каб гэтыя матэрыялы ў адпаведным выглядзе перадаць. Таму таварыства хацела б наладзіць супрацоўніцтва з мясцовымі ўстановамі, што бралі б "сыры" матэрыял на апрацоўку. Арганізацыя мае дастатковы досвед, каб праводзіць у раёнах семінары для работнікаў культуры, пад час якіх зацікаўленыя могуць навучыцца рабіць этнаграфічныя запісы. Яшчэ жывыя носьбіты традыцыйнай

культуры ды супрацоўнікі афіцыйных устаноў маюць магчымасць стварыць уласныя архівы. Бывае, падобныя архівы захоўваюцца на старых гуканосбітах (бабінах ды касетах). СЭТ можа прапанаваць перавод у лічбавы фармат з вяртаннем носьбітаў інфармацыі разам з копіямі для апісання і апрацоўкі ў раёне.

Стратэгічнай мэтай можа пазначыць збіранне ўсіх этнаграфічных матэрыялаў Беларусі ў адзін вялікі архіў. Практыка паказвае, што тэндэнцыя далучаць меншыя калекцыі да большых досыць моцная. Акрамя СЭТ, вялікія этнаграфічныя архівы захоўваюцца ў Акадэміі навук, БДУ, кансерваторыі, Беларускім дзяржаўным педагогічным універсітэце, некаторых рэгіянальных універсітэтах, а таксама ў Архіве вуснай гісторыі. У апошнія

гады даследчыкі часта перадаюць асабістыя палявыя запісы ў буйныя архівы на захаванне. Да ўсяго, раённыя ды абласныя метацэнтры маюць планы выдавецкай дзейнасці. Хай бы выпускаліся "жывыя" экспедыцыйныя матэрыялы, з мультымедычнымі дадаткамі.

Акрамя даследчай дзейнасці, СЭТ займаецца навучаннем спевам, танцам ды рамёствам, правядзеннем народных святаў і абрадаў, лекцыямі і семінарамі, стварэннем вучэбна-метадычнай літаратуры, арганізацыяй мастацкіх экспазіцый, папулярных традыцыйнай народнай культуры. Яшчэ адзін кірунак супрацоўніцтва — выстаўкі. Таксама сябры СЭТ гатовы падтрымаць мерапрыемствы любога маштабу — ад свята вёскі да абласнога фестывалю — пры ўмове, што ў іх бяруць удзел носьбіты аўтэнтычнага фальклору.

У сацыяльнай структуры сучаснага грамадства прынята вылучаць дзяржаўны, камерцыйны і няўрадавы сектары. Акурат да апошняга адносяцца грамадскія арганізацыі. Тут часта нараджаюцца ідэі, якія потым манетарызуюцца ў камерцыйным ці ідэалагізуюцца ў дзяржаўным сектарах. Валонцёрскім арганізацыям, да якіх адносіцца і СЭТ, для паўнаватаснай рэалізацыі сваіх задумаў патрэбна грашовая і адміністрацыйная дапамога. Таму супрацоўніцтва выгодае, як бачыцца, усім бакам.

Грошы са... снегу і з фартушкоў

Артыкул нашай сталай аўтаркі прымусіў задумацца. А ўсё праз апошні абзац матэрыялу, дзе гаворыцца пра "нараджэнне ідэй, якія пасля манетызуюцца ў камерцыйным сектары".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

За грошы ўсе харшы

Калі ісці за логікай вышэйзгаданага артыкула, пад ідэямі маюцца тыя, што нараджаюцца ў сферы культуры Беларусі. Але тут адразу паўстае шэраг пытанняў: якім чынам манетызаваць тую або іншую "культурную" ідэю? Як яе "раскруціць"? Як з ідэй зрабіць тавар, які пасля набудзе не толькі мясцовы жыхар, а, магчыма, і прыезджы айчыныя вандронікі ці нават замежныя турысты?

Да прыкладу, у нядаўна прачытанай мной кнізе Чарльза Лэндры "Развіццё гарадоў праз культуру" сцвярджаецца, што некаторыя навукоўцы сёння ўспрымаюць культуру ў якасці — ні больш ні менш! — "выратавальнага круга". Справа ў тым, што, на думку аўтара, глабалізацыя і хуткія змены ў грамадстве робяць усё больш важнымі пачуцці лакальнай самабытнасці, якія фарміруюцца менавіта ў мясцовай, рэгіянальнай культуры. А кожны рэгіён свету, натуральна, валодае ўласнымі ўнікальнымі культурнымі рэсурсамі (традыцыямі, абрадамі, архітэктурай і гэтак далей), якія робяць яго непаўторным. Адсюль узнікае магчы-

масць "раскруці" сваёй, роднай, мясцовай культуры і, як вынік, — атрымання з гэтага грошай.

У розных культурах адметнасць манетызуюць па-рознаму. Напрыклад, горад Кемі на поўначы Фінляндыі ў выніку эканамічнага крывізу і беспрацоўя пачаў выкарыстоўваць снег, якога там заўжды багата, як свой асноўны рэсурс. Калі ў горадзе пабудавалі вялізныя ледзяныя палацы, дык людзі з усяго свету пачалі з'яжджацца сюды, каб паглядзець на гмахі з лёду ды паўдзельнічаць

Мінску больш чым дастаткова. Памятаю, яшчэ некалькі гадоў таму абмяркоўвалася ідэя зрабіць у некаторых з гэтых цэхаў выставачныя пляцоўкі, ладзіць там прэзентацыі ды разнастайныя культурныя акцыі... Але, як кажуць, воз і дасюль там...

У рэгіёнах таксама ёсць магчымасць зарабіць "капейчыну" на сваёй культурнай адметнасці ды эксклюзіўнасці. Да слова, бездежскія фартушкі з Драгічынскага раёна — даволі вядомы брэнд Брэстчыны — цалкам здатныя

Манетызаваць нематэрыяльную культуру накшталт "Valentino"?

у адмысловых снежных фестывалях. А брытанскі Бірмінгем, раней вядомы толькі як цэнтр аўтамабілебудавання, паступова зрабіўся шыкоўным месцам для здымак фільмаў. Прычым з цягам часу ўсе "кіношныя" памяшканні ўбудавалі ў старыя закінутыя вытворчыя цэхі. Такім чынам, культурны складнік дазволіў асвоіць індустрыяльную зону горада і прывесці да змен у канцэпцыі развіцця самога Бірмінгема. Натуральна, і ў эканамічным плане таксама...

У чаканні прарыву

Што ж, як ні кажы, гэта — толькі замежны досвед. Але хто сказаў, што ў Беларусі яго прымяняць нельга? Напрыклад, тых жа закінутых вытворчых цэхаў у

"раскруціць" сябе яшчэ больш. Чаму б, да прыкладу, не правесці ў Мінску ці Брэсце нешта накшталт фестывалю фартушкоў? Або запрасіць дзяўчат з мадэльных агенцтваў і зладзіць дэманстрацыю фартушкоў з Бездзежа для шырокай публікі?

Эфект, магчыма, быў бы такі ж самы, які зрабіў нядаўні паказ калекцыі ад "Valentino" на тыдні высокай моды ў сталіцы Францыі. Нагадаю, што ў Парыжы мадэлі дэфілявалі па под'юме ў сукенках з фальклорнымі славянскімі матывамі! Як патлумачылі крэатыўныя дырэктары "Valentino", натхненнем пры стварэнні калекцыі ім паслужылі карціны Марка Шагала... Не варта і казаць, што новая калекцыя выклікала за-

хапленне ў глядачоў па ўсім свеце.

Асобна трэба спыніцца і на фестывалях нацыянальнай кухні, якія заўсёды выклікаюць цікавасць у айчынных ды замежных турыстаў. А значыць, даюць магчымасць зарабіць на продажы тых або іншых страў (ці іх рэцэптуры) звонкую манету. Пакуль жа сярод падобных рэгіянальных найбольш вядомы фэст "Мотальскія прысмакі", што, дарэчы, летась чамусьці на Іванаўшчыне не ладзіўся. А дзе прысмакі чавускія ці браслаўскія, гарадоцкія ці нараўлянскія? Ці там няма сваіх, арыгінальных, рэцэптаў нацыянальных страў? Вельмі ў тым сумняваюся...

Зразумела, пытанню ў справе манетызацыі культуры пакуль куды больш, чым адказаў. Напрыклад, ці магчыма зарабіць грошы на дэманстрацыі абрадаў "Цары" з вёскі Семежава Капыльскага раёна Мінскай вобласці, унесенага ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO? На мой погляд, наўрад ці. Дый ці патрэбна гэта? Тут варта казаць, хутчэй, пра захаванне як гэтага, так і іншых падобных унікальных ды старадаўніх абрадаў: ад "Цягнуць Каляду на дуба", што дасюль бытуе на Міншчыне, да "Конікаў" з палескага Давыд-Гарадка... Але ж думаць, разважаць ды спрачацца пра "манетызацыю" як сталічных, так і рэгіянальных культурных адметнасцей, безумоўна, варта. Бо да гэтага нас прымушае сённяшні час... Але ж ці дачакаемся прарыву?

Нехта, можа, думае, што ювелірная справа — надта прыбытковая, што, маўляў, мой прафесіяналізм у спалучэнні з той вядомасцю, якую я здабыў праз узнаўленне Крыжа Ефрасінні Полацкай, дае мне магчымасць не клапаціцца пра заробак. Нібыта грашавітыя замоўцы з ліку прыватных асоб і дзяржаўных устаноў стаяць у чарзе да Мікалая Кузьміча.

Аднак мушу адзначыць, што я чалавек небагаты, а ў параўнанні з маімі калегамі з блізкага замежжа — Расіі, Балтыі, — лічы, жабрак. Уся мая маёмасць — кватэра ў шэсцьдзесят квадратных метраў. Вось, прыйду на нядаўна лодачны матор, зрабіўшы вялікі прагал у сямейным бюджэце. Дык мне яго трымаць няма дзе — хіба на балконе. Бадай, увесь мой заробак з'ядае майстэрня: арэнда, аплата камунальных паслуг, сігналізацыя. Адмовіцца ад майстэрні я не магу: не на кухні ж мне працаваць з каштоў-

Гатовы падзяліцца досведам

меркаванне

Мікалай КУЗЬМІЧ,
мастак-ювелір. Брэст

нымі металамі... Зайздросчу тым мастакам, якія акрамя творчай працы яшчэ і нейкі бізнес маюць, хай нават вельмі далёкі ад мастацтва. Быў у Брэсце мастак, што лясавіцка трымаў, напрыклад... Шкадую, што ў свой час не пабудаву сабе ўласную майстэрню, хоць чатыры на чатыры метры. Яшчэ скажу, што, паколькі юрыдычная база праца мастака з каштоўнымі металамі ў нас недасканалая, зарабіць мне прыстойныя грошы даволі праблематычна.

У Брэсце тое, што я раблю, не мае збыту. А між тым тэхніка візантыйскай эмалі, да адраджэння якой у Беларусі я спрычыніўся, магла б стаць не толькі мясцовым, рэгіянальным знакам, але і нацыянальным брэндам. Я з ахво-

тай вучыў бы іншых таму, да чаго прыйшоў праз уласны досвед. Вось нядаўна з памагатым перарабілі Крыж Ефрасінні. Запытаецца, чаму і навошта? Справа ў тым, што ў 1993 годзе, калі ўзнаўляўся Крыж, я сам быў вучнем, а цяпер я — майстар. Цяпер лепш разумею Лазара Богшу, больш досведчаны ў загаднай тэхналогіі. Замянілі мы ўсю ліцавую частку Крыжа.

Я гатовы перадаць свае веды вучням, каб яны не рабілі тых памылак, якія непазбежныя, калі рухаеш навоабмац, як было ў мяне. Каб меўся ў Брэсце ці ў сталіцы нейкі Цэнтр высокатэхналагічных рамёстваў з творчымі майстэрнямі, дык у ім я мог бы працаваць з творчай моладдзю. Ведаеце, у Расіі ёсць такі жарт: "Патрабуюцца

■ Я з ахвотай вучыў бы іншых таму, да чаго прыйшоў праз уласны досвед. Вось нядаўна з памагатым перарабілі Крыж Ефрасінні. Запытаецца, чаму і навошта? Справа ў тым, што ў 1993 годзе, калі ўзнаўляўся Крыж, я сам быў вучнем, а цяпер я — майстар.

мастакі, якія ўмеюць маляваць рукамі". А калі падумаеш, што сёння і малююць, і лепяць з дапамогай камп'ютара, дык жарт атрымліваецца нясмешным... Няма рукі жывой, няма імпульсу. Камп'ютары і фрэзеры ўжо і ў ювелірнай справе пануюць. Атрымліваецца штамп. А шкада...

Калі-нікалі я думаю пра перезд у Мінск, бо, да прыкладу, амерыканцы, у якіх можна вучыцца

прагматызму, жывуць там, дзе ёсць праца, а не працуюць там, дзе іхняе жытло. Але як уяўлю, што прадам брэсцкую кватэру, каб на гэтыя грошы ў сталіцы ўладкавацца, а потым буду чакаць да смерці майстэрні ад Саюза мастакоў, дык прападае ахвота рызыкаваць тым, што маю... Мне падаецца, у памежных з Беларуссю краінах да творчых здабыткаў, да культурных брэндаў ставяцца больш ашчадна. Летась у верасні мне давалося браць удзел у творчай сустрэчы мастакоў па метале ў Літве. Ад Беларусі там быў адзін я. І запрасілі мяне, каб я ладзіў майстар-клас. Прыбалтыйскія мастакі, з якімі я там скантактаваўся, працуюць на вельмі высокім прафесійным узроўні, у стылістыцы, істотна адрознай ад нашай. У іх большы ўхіл у абстракцыю, яны цудоўна спалучаюць метал ды камень. І галоўнае: такая творчасць, такое мастацтва мае дзяржаўную падтрымку, бо лічыцца нацыянальным здабыткам. Я, шчыра кажучы, пазаздросціў...

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Наслухаўся, наглядзеўся, начытаўся пра вышиванкі. І не згодны я з усімі прамоўцамі (ці амаль з усімі).

Ну, вось, скажам, тэзіс пра "mission impossible" — невыканальную задачу. Мяне заўсёды дзівіла, калі адзенню надавалася нейкая надзвычайная "місія". А цяпер менавіта слова "місія" гучыць і з вуснаў апалагетаў вышиванак, і ад праціўнікаў іх пашырэння. Гэта ж толькі адзенне, спадарства! Адны кажучы, што вышиванкі начапалі людзі, якія недастаткова глыбока спазналі Беларусь. Іншыя ж, наадварот, бачаць тут першы крок да спазнання Беларусі! Зразумела, доля праўды ёсць у кожным з выпадкаў.

Але з чаго такія дзіўныя патрабаванні і спадзевы?! Чаму да гэтай "вышиваначнай" моды нейкія асаблівыя, іншыя патрабаванні ды чаканні, чым да клёшу, "вараных" джынсаў, хіпстараў, гопнікаў ды іншых? Чаму вы чакаеце ад гэтага нейкай "глыбіні" і "ўсвядомленасці"? Гэта так на-

Чаму чакаем "глыбіні" ад моды?

ТЭКСТ

Вадзім ПРАКОПЧЫК,
архітэктар, дызайнер

■ Калі прынты ў XXI стагоддзі — "несапраўдныя", дык, напэўна, вы жывяце ў драўлянай хаце, гатуеце ў печы, у Мінск — толькі на конях, замест электрычнасці — лучына, думкі пра вышиванку перадаеце ў СМІ на бяросце?

іўна і дзіўна. Гэта проста "масавая культура", "мода" — як заўгодна называеце, але не патрабуйце ад кавалку тканіны з прынтам ці вышыўкай (апошняе вымаўляецца "благоевейно" і з прыдыханнем)

нейкага надвычайнага месэджа. Проста глядзіце ды радуйцеся, пакуль тое ёсць. Бо "і гэта міне".

Дарэчы, пра вышиванкі "сапраўдныя" і "несапраўдныя". Цяпер, дзякуючы некаторым адмыслоўцам, устойліва сфарміраваны падзел вышиванак. Пад "сапраўднымі" нам прапануюць разумець тыя, што "вышыты рукамі", а яшчэ лепш, каб гэтая вышиванка перайшла да вас ад прашчураў, — тады, маўляў, яна — "сапраўды сапраўдная". І што тут запярэчыць? Сам маю нейкую адзежу ад продкаў, якую раз на год дастаю са скрыні, гляджу на яе як на сакральны прадмет, аправаю і зноў кладу ў скрыню. Бо не будзеш жа насіць

такую рэч штодня: па-першае, яна да таго непрыдатная, па-другое, музейныя экспанаты падобным чынам не эксплуатаюць.

Такім чынам, мы бачым разгляд двух аспектаў: спосаб вырабу і сакральнасць (ці рарытэтнасць). Што да першага, дык заўсёды хачу пацікавіцца ў прыхільнікаў такой думкі: а як у вас асабіста з астатняй "бытавахай"? Калі прынты ў XXI стагоддзі — "несапраўдныя", дык, напэўна, вы жывяце ў драўлянай хаце, гатуеце ў печы, у Мінск — толькі на конях, замест электрычнасці — лучына, думкі пра вышиванку перадаеце ў СМІ на бяросце? Што да другога аспекта, дык тут зусім проста. Калі мы хочам, каб тыя ж арнаменты-ўзоры памерлі ці і надалей даставаліся са скрыні раз на год, каб яны так і не пачалі самі жыць у сучаснасці, не прыняўшы яе правілаў і форм, нарэшце, не пачалі самі бурліць гаючай крыніцай, тады давайце выступаць

выключна за "рарытэтнасць" ды "сакральнасць". Дык якія мэты? Стварыць вузкую касту ці пашыраць светапогляд? Выбірайце хутчэй: "цягнік адыходзіць", як і любая мода...

І давайце будзем шчырымі: вышиваначны бум стварылі асобы, лідары, хача яны паўтараюць як мантру, што ўсяго толькі падхапілі "народную хвалю". Гэта потым шмат хто, пабачыўшы вынікі, таксама ўзняў галаву, а ў вытворцаў ды спажывцоў загарэліся вочы. Гэта пазней увесь бамонд вырашыў выказацца па тэме. Такім чынам, стварылі новы попыт, новы рынак, новы прадукт. Гэтак сама, як ствараў, скажам, Стыв Джобс, а ў нас задалі хвалю і попыт на вывучэнне роднай мовы адмысловыя курсы. Усё гэта "прадукты", без якіх цяпер ужо не ўявіш наша жыццё.

Гэта я да чаго? Стварайце і прыдумляйце, будзьце сучаснымі і вы абавязкова нечага дасягнеце. Не адкладвайце "на пясня" — сёння якраз "той самы" панядзелак, з якога і варта пачынаць. Плэну вам ды спору!

Ёсць мастакі, якія малююць алеем, хтосьці стварае афорты, працуе ў поп-арце, і гэтак далей. Усё гэта мы называем вышываным мастацтвам. Музыка таксама ўтрымлівае падобны набор тэхнік: фолькавая, гітарная, "цяжкая", класічная, папулярная, электронная... Аднак не факт, што добры графік можа стаць добрым жывапісцам, і наадварот. Дасягнуў вяршыняў у панк-року? Наўрад ці дабярэцца да музычнага Алімпа, выконваючы рэгі.

Мне вельмі падабаецца электронная музыка. Але казаць пра тое, сур'ёзна я ці несур'ёзна ёю займаюся, будзе няправільным. Музыка "Палаца" — гэта музыка поп-індустрыі, таму яна выкарыстоўвае новыя тэхналогіі, яна не застаецца ў тым, чым задавальваюцца традыцыйныя джаз ці рок. Мы стараемся быць у курсе ўсіх тых навінак, якімі пастаянна папаўняецца сусветны рынак, але пры гэтым гучанне гурта можа і не адпавядаць нейкаму сучаснаму трэнду. Ужо першы наш альбом — 1995 года, — па сутнасці, быў электронны: разам з жывымі інструментамі ў ім прысутнічалі сэмплы. На нейкім рэлізе мы маглі быць больш гітарнымі, на іншым — менш, але без электроннага саўнду

3 фольк-хаусам атрымаецца цікава

меркаванне

Алег ХАМЕНКА,
старшы выкладчык Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, фалькларыст, музыкант

не абыходзілася ні адна пласцінка калектыву.

Сучасная музыка — камерцыйная, папулярная — вяртаецца да гуку "Depeche Mode". Гэта тыя ж самыя сінтэзатары 15-гадовай даўніны плюс эфекты і гукастваральная, гукаўзмацняльная апаратура, якой карыстаюцца рок-музыканты. Мне хацелася б гэтае мысленне развіваць і ў "Палацы". Не ведаю, наколькі ўдасца, але, як кажучы, на стале ў аўтара гэта ёсць. Я шукаю якраз тую музыку, дзе будучы шырока прадстаўлены гітары, бас-гітары, але яна будзе выкарыстоўваць новыя электронныя магчымасці. Гэты пошук саўнду, сугучаў прывёў да таго, што я зрабіў аўтарскі дыджэйскі сэт да юбілею, і гэта было маё асэнсаванне таго, чаго не хапае ў электроннай клубнай музыцы. Стылістычна мне ўяўляецца гэта як этна-хаус. Але сваю музыку называю "фольк-хаус".

Я падзяляю паняцці "этна" і "фольк". "Этна" не прывязана да хранатопу, звязана з вялікай тэры-

торыяй, але не спалучана з дзяржаўнымі аб'яднаннямі, яно — транснацыянальнае. "Фольк" жа заўсёды прывязаны да пэўнага перыяду і заўсёды нацыянальны. Я застаўся задаволены праграмай, але ўсё роўна разглядаю яе як падрыхтоўчы этап, як пошук новага гуку для нацыянальнай поп-музыкі, гуку, калі хочаце, балта-славянскага.

Тэхналогіі ў электроннай музыцы цяпер значна патаннелі. Сёння столькі камп'ютарных праграм і дэвайсаў для яе стварэння, што вочы разбягаюцца. Але ёсць сябры, якія могуць падказаць. І вынік быў дасягнуты. Пакуль не ведаю, як назаву працяг гэтых праектаў, але яны будуць зроблены па той жа схеме, па якой мы ў 2000-м стварылі рэмікс-праект "Палац" танчыць". Дарэчы, ён актуальны і цяпер, яго любяць слухаць, даволі часта менавіта гэтую праграму заказваюць на карпаратывы. І я ім ганаруся, хоць асноўная заслуга ў тым, што ён атрымаўся, належыць ды-дэю Андрэю Хвісевичу, паколькі я тады не быў гато-

вы ў поўным аб'ёме ўдзельнічаць у праекце ў якасці электроннага музыканта, не мелася на той час у мяне адпаведных ведаў у галіне камп'ютарных праграм.

Абсалютна ўплэўны ў тым, што такой электроннай музыкай — фольк-хаусам — можна папулярываць і традыцыйную беларускую музыку, нашу культуру наогул. Грыгарыянскі спеў мала хто слухаў масава, пакуль да яго не звярнуліся гурты "Enigma" і "Lesiem", абнавіўшы цікавасць да традыцыйнай музыкі праз стылістыку этна-хаус, нью-эйдж. Людзі проста накінуліся на афрыканскія запісы пасля таго, як музыку кантынента на свой лад пераасэнсавалі "Deer Forest" — бацькі такога музычнага напрамку, як world music.

Думаю, калі ўзяць і проста запісаць якое-небудзь нашае традыцыйнае свята, тое, як яго адзначаюць, — напрыклад, Сёмуху-Тройцу, — яго рэальныя гукі (гоман бабуль, як вараць напоі, як пякуць хлеб, запальваюць свечкі...), змешчаюць іх з фольк-хаусам, то атрымаецца нешта вельмі цікавае. Мне самому хацелася б штосьці падобнае зрабіць. Баюся, рукі не дойдучы, але ідэю магу падарыць. І такая музыка, безумоўна, здольная зрабіць уплыў на фарміраванне чалавека.

Мы сёння памыляемся, калі кажам, што акрамя камп'ютараў ды сацыяльных сетак усё астатняе праходзіць міма моладзі. Дакладна так казалі ў свой час пра тэлевізар, пра тую ж рок-музыку. Фонавы падзеі ў культуры, музыцы, асяроддзі сістэмна ўплываюць і на канкрэтныя людзей, і на соцыум у цэлым. І сённяшняе пакаленне складаецца з таго, што яго атачала ў дзяцінстве. Як спявалася ў старой дзіцячай песеньцы — са шпыткаў, з мармеладак, батарэек... Нічога не змянілася!

У якім-небудзь 1979-м я не любіў песні Кабзона, але, перакананы, і яны дзесьці ўнутры мяне жывуць, я таксама з іх складаюся, яны на мяне паўплывалі. І калі сёння маладыя людзі быццам бы з абываваццю ставяцца да традыцыйнай беларускай песеннай культуры, то блізкая ім клубная музыка (напрыклад, фольк-хаус) аднойчы можа прывесці да таго, што яны пацягнуцца і да першакрыніц. Але было б вялікім пераболяннем казаць, што я стаўлю перад сабой такую задачу: прышчапіць цяперашняму пакаленню цікавасць і любоў да традыцыйнай беларускай музыкі. Усё прыйдзе само сабой і ў свой час, абавязкова. А лабавое "Купляй беларускае!" сёння не працуе...

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

З Юрыем НЕСЦЯРЭН-КАМ — аўтарам, спеваком і гітарыстам з горада Бялынічы, мы знаёмы гадоў пятнаццаць. Ён — як сапраўдны, сумленны рок-н-рол: калі ў ім нешта і змяняецца, дык толькі ў лепшы бок. Не так часта сустракаючыся з Юрыем, бачу і чую, што ён па-ранейшаму бязмежна ўлюбёны ў тое мастацтва, якому аддае свае сілы, працягвае рухаць у масы беларускамоўную песню і з той жа фанатычнай занятасцю грае музыку, якая ў нас, на жаль, хлеб з ікрой можа прапанаваць творцу хіба пад Новы год. Дамовіўшыся, што пра іх у інтэрв'ю не будзе сказана ні слова, мы з Юрыем пагутарылі пра справы — значыць, пра творчасць...

Што зроблена за апошнія гады ў Бялынічах асабіста мной? У снежні 2012-га адзначылі 30-годдзе майго першага гурта “Апошні шанц” у ліцэі № 17 — былое СПТВ-40, дзе на пачатку 1980-х мы і выступалі. Спецыяльна пад мерапрыемства выпусцілі альбом з песнямі гурта, знялі відэа.

У лютым 2013-га прэзентавалі “Альбом школьных песень”, у які ўвайшлі разнапланавыя кампазіцыі на тэму школьнага жыцця. Іх аўтары і выканаўцы — у большасці сваёй рок-музыканты з Магілёва, Салігорска, Наваполацка, Мінска, Гродна, Клічава. Усім нам, хто прымаў удзел у запісе рэлізу, хацелася б, каб у цяперашніх беларускіх школах загучалі новыя школьныя песні, а не толькі савецкая класіка кштальту “Когда уйдём со школьнаго двора”, “Учат в школе”... Таму аўдыядадаткам на дыску прысутнічаюць “мінусоўкі” ўсіх нашых работ.

У жніўні таго ж года я быў суарганізатарам выстаўкі “Музыка

масць рэалізоўваць творчыя амбіцыі. Тым не менш, нягледзячы ні на што, ад праектаў ты не адмаўляешся...

— У нашых рок-музыкантаў лад жыцця такі. Прывяду прыклад. У 2007 годзе я быў адным з складальнікаў блюзавай кампіляцыі “Blues.BY”. Атрымаўся моцны альбом аматарскага ўзроўню. Для пачатку — нармальна. Зразумела справа, што наступны зборнік, улічывшы досвед папярэдняга, мы планавалі зрабіць на парадак вышэй. Аднавілі больш прафесійны матэрыял, рыхтавалі канцэптуальную праграму, прадумвалі прэзентацыйную кампанію ў розных гарадах. І тут пачалося: крызіс, абвал і... завал праекта. У 2013-м арганізатары вярнуліся да сваёй ідэі, але альбом пакуль так і не выпушчаны. Не ведаю, што адбываецца, для мяне гэта сапраўдная загадка. Адзін мой добры знаёмы, вярнуўшыся з паўднёва-ўсходняга Кітая, назваў нашу прадпрыма-

Нэй. Пасля першага наведання ён на тыдзень завіс у нас, а акрамя ўсяго іншага мы з ім яшчэ тры канцэрты адыгралі ў розных установах горада.

— Якія ўласныя праекты ты паставіў бы сабе ў заслугу?

— Мае гурты “White Night Blues” і “Nestary Band”. Я ж арганізатар культурных праектаў паводле дыплама. І мне цікава не толькі факт напісання твора, але і далейшыя дзеянні: стварэнне канцэпцыі альбома ці канцэртнай праграмы, арганізацыя прамоцыі, развіццё ў выглядзе прэзентацый, жывых выступленняў... Той жа “Альбом школьных песень” нараджаўся ў розных мясцінах Беларусі. Людзей з іх творчым патэнцыялам трэба было зацікавіць, аб'яднаць для стварэння спачатку самой праграмы (напісаць музыку і тэксты, запісаць на студыях, знайшоўшы годных спецыялістаў для гэтага), а потым жыццём прадстаўляць яе па краіне і за мяжой.

Юрый Несцярэнка.

габеленаў” таленавітай мастачкі Марыі Барысенка. Другая назва праекта — “Джаз. Блюз. Бітлз”: Марыя ў сваёй творчасці спалучае візуальны постмадэрнізм і класічнае гучанне року. У яе ёсць не толькі габелены, але і арт-аб'екты, якія называюцца, напрыклад, “Dark Side of the Moon” (паводле творчасці “Pink Floyd”). На адкрыцці ў Музеі Бялыніцкага-Бірулі я адыграў з гуртом “Балцікі субстрат”.

— Якую актыўнасць у Магілёўскай вобласці згадаеш у тым жа кантэксце?

— Летась адкрыў для сябе “Бард-рыбалку”. Раней думаў, што гэта такія местачковыя сэйшн. Але ўзровень аказаўся сапраўды высокім. Галоўнае — захавец дыпалешыць пачынанні Сяргея Кулягіна і кампаніі.

— Як я зразумеў, слова “выжываць”, прамоўленае табой, хутчэй, адносіцца да таго, ці зарабляеш ты музыкай на ўтрыманне сям'і і магчы-

Вельмі блюзавае гутарка

Музыкант з Бялынічаў: калі праекты “завісаюць”, а калі — маюць поспех

Аб міноры і мажоры

— Ты ж выкладаў?

— Так, у прыватнай гітарнай студыі. Працаваў да дня нараджэння малодшай дачкі. Потым трэба было шмат часу аддаваць малым, а пастаянна ездзіць у Мінск — нялёгка. Таму працу ў студыі давялося кінуць.

— Што скажаш пра вучняў?

— У кожнага з іх настолькі розны лёс, што мне цяжка абагульніць. Напрыклад, Віця Зайцаў грае цяпер у маім гурце. Ён выдатна ўяўляе ўсе цяжкасці, звязаныя з музычнай прафесіяй, не мае ілюзій і не будзе паветраных замкаў. Нягледзячы ні на што, атрымаў вышэйшую адукацыю ды плануе далей займацца музыкай прафесійна. Сярод колішніх вучняў ёсць і пажарныя, і работнікі сілавых структур, і кіраўнікі арганізацый. У рознай ступені яны працягваюць займацца музыкай.

— Наколькі я памятаю, штосьці цябе звязвала і з мінскай крамай “Музыка”?

— Выдатная была праца! Дапамагла набыць велізарны прафесійны досвед. Адночы я нават стаў героем тэлеперадачы аб рэдкай прафесіі эманстратараў. Даводзілася мець стасункі з масай цікавых людзей. Часам з музыкантамі, якія падбіралі сабе інструмент або абсталяванне, рабілі шматгадзінныя джэмы. Быў выпадак, калі ў краму зазірнуў аўстралійскі музыкант Воўэн

— Лічу цябе адным з лепшых у краіне рытм-энд-блюзавых, блюзавых музыкантаў, у якога, тым не менш, няма сталага саставу, рэгулярных выступленняў, гастролей, эфіру на радыё і ТБ. Магчыма, і імянную гітарную школу ты гатовы быў бы адкрыць. Ігар Варашкевіч — легенда нашага року — выконвае каверы ў карчме. І тое, і тое — нармальна з'ява ў нашых умовах?

— Мне здаецца, у апошні час людзі развучыліся “гарць” сваёй справай. Адносіны складаюцца па схеме: “Так, у Ігара Варашкевіча вялікія цяжкасці, але, дзякаваць богу, я маю працу і мяне гэта не павінна тычыцца. Але калі Ігар “выграбе” і яму ўдасца зрабіць канцэрт, я папрашу ў яго па старой дружбе кантрамарку...”

— Усё ж скончым гутарку на мажорнай ноте. Распавядзеш пра свой апошні праект?

— Ён называецца “Мірнае мора”. Сутнасць яго заключаецца ў супрацоўніцтве з аўтарам музыкі і тэкстаў, выканаўцай Ірынай Снапковай. Перадумовы для сустрэчы з ёй былі даўно: Іра як глядач прысутнічала на некаторых маіх мерапрыемствах, але знаёмства адбылося пасля таго, як у мясцовай газеце я прачытаў вельмі незвычайную для правінцыйнай прэсы аб'яву: “Шукаю музыкантаў для стварэння рок-гурта”. Пазней Ірына прызналася: вельмі разлічвала, што я гэтую аб'яву ўбачу. У яе велізарная колькасць матэрыялу, які няма патрэбы ні правіць, ні рэдагаваць — усё на прывольным узроўні. Я займаюся аранжыроўкамі, запісам і прасоўваннем гэтых песень. Рыхтуем да выпуску сінгл. А ў далейшым — паўнаватасны альбом. І — жывыя выступленні...

Паралелі: Расія

Цырк як прафесія

Пасля рэпетыцыі новай праграмы ў Беларускаму дзяржаўным цырку з журналістамі пагутарыў дуэт клоўнаў — народныя артысты Расіі Лада і Аляксандр САРНАЦКІЯ.

Цырк плюс вада

Л.С.: — Захоплены вашым цыркам! Шэдэўральны будынак! Паверце, нам ёсць з чым параўноўваць. Мы аб'ехалі шмат краін ды гарадоў. У Мінску ўсё вельмі прафесійна — пачынаючы ад памяшкання і заканчваючы службамі.

І наша праграма ў ім, мяркую, — таксама незвычайная (Беларусь — чацвёртая краіна, куды мы прыбылі). Калі сцісла кажаць пра абсталяванне, то водазмяшчэнне яго складае 120 тон. Тэмпература вады роўная тэмпературы памяшкання: +25 градусаў. Для бяспекі ды камфорту ўстаноўлены фільтры і нагрэў. Урэшце, вы і самі бачылі, што мы прывезлі не цырк на вадзе, а цырк з элементамі вады, дзе апошняя — упрыгожанне (да ўсяго, працуем з жывёламі). Маём 600 фантанаў, адзін з якіх можа даць струмень вышыняй у 26 метраў! Часам нам нават не хапае вышыні купала, каб прадэманстраваць усю гэтую магутнасць. Лазернае святло, дождж, водны 3D-экран — тэхнічна наша каманда імкнулася злучыць у гэтым шоу ўсе апошнія ноу-хау, якія на сёння існуюць...

Найперш — артысты

А.С.: — Але ўсё ж такі ў цэнтры ўвагі — нашы артысты (іх 11 у камандзе з 20 чалавек, прытым што падобныя шоу маюць да 50 артыстаў “у штаце”), нашы дыяменты! Тыя ж “паветранікі”, канатаходцы: яны ж у вадзе — па вушы, і патрэбна адвага, каб на ўсё гэта “падпісацца”. Самай малодшай удзельніцы шоу, Альдане Абдулаевай, — дзевяць. Цягам ужо двух гадоў яна займаецца ў жанры хулахуп. Нумар яе выконваецца на прыстойнай для дзіцяці вышыні, на платформе, якая бесперапынна рухаецца. Мы, клоўны, таксама адаптаваліся пад праграму. Фінальная рэпрыза, дзе я “купаюся”, прадумана спецыяльна пад гэты манеж.

Нядаўна працавалі ў Баку, і так атрымалася, што за два тыдні давялося рабіць новы спектакль. Вось такая была ўмова, каб адпрацаваць два сезоны ў адным цырку. Напэўна, гэта сапраўднае сяброўства, бо за кароткі тэрмін мы ўсё паспелі.

Дарэчы, у нашых планах — пастаноўка сучаснага спектакля. Але пакуль усё знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі. Мо гады праз два-тры зможам вярнуцца ў Беларусь з новым творам. Нам хацелася б, каб гэта было цэласнае прадстаўленне, а не проста набор якасных нумароў...

Крыху аб прафесіі

Л.С.: — Якім чынам так добра “сканую” людзей у зале? Бо я працую клаўнесай амаль 25 гадоў. За гэты час у мяне выпрацаваўся нядрэжны “нюх”. Перш чым падысці да кагосьці, гляджу яму ў вочы. У мяне ёсць свае хітрыкі. Я адзначаю, у якой позе сядзіць чалавек: закрытай ці адкрытай. Магу ісці да аднаго — і нечакана падняць іншага. Але па маладосці была пераадоўная цяга менавіта да п'янаватых ці спецыфічных асоб. Мела і неспадзяванку: аднойчы ў Японіі наогул не заўважыла і падышла да сляпога ў акуларах. Сорамна было... Я яму — мячык, маўляў, дайце, кідайце! Японец мала таго, што невідучы, дык яшчэ і нічога не зразумеў. Але потым справіўся. А мяне яшчэ і пахвалілі, бо я ўключыла чалавека ў соцыум...

У цэлым, нам удаецца атрымаць прыязнае стаўленне гледача да сябе. Асабліва дзяцей, а гэта — удвая прыемна, таму што яны не ўмеюць прыкідвацца, нібыта ім нешта падабаецца. Малець лепш адчуваюць чалавечую энергетыку, і калі ім будзе нешта не па душы ў прадстаўленні, то яны ўстануць і сядуць. Таму для клоўна дзеці — гэта лакмусавая паперка...

Занатавала Аліна САЎЧАНКА

Не так даўно на мастацкім факультэце ды факультэце дызайну і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў прайшлі прагляд, на якіх падводзіліся вынікі навучання за семестр. Мне трапіла наведваць прагляд кафедры графічнага дызайну. Шануючы ўсе творчыя спецыялізацыі, наяўныя ў структуры БДАМ, мы свядома вылучылі з іх графічны дызайн, бо гэта мастацтва, што мае дачыненне бадай, да кожнага.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Класічная трыяда выяўленчага мастацтва — жывапіс, графіка, скульптура — найперш разлічана, што ні кажу, на існаванне ў своеасаблівай “рэзервацыі” — у музеях і адмысловых выставачных залах. Яна скіравана на больш-менш даведчаную аўдыторыю, а дызайн (у тым ліку — графічны) фарміруе рэальнае жыццё, арганізуючы штодзённы побыт і працу звычайных людзей. Прастора графічнага дызайну сягае ад аздабы білета на электрычку да вулічных бігбордаў, тэлеэкрана, Сеціва. Мы не маем на мэце крытыкаваць ці ўхваляць навучальны працэс у нашай Акадэміі. Гэта не наша кампетэнцыя і не наша справа. Тым больш, што падрыхтоўка творцаў паводле вызначэння — справа творчая, а значыць, не заўжды падпарадкаваная прамалінейнай логіцы. Проста мяркую, што многім цікава, як рыхтуюць тых, чые работы заўтра будуць аздабляць ды арганізуюць наша штодзённае жыццё, і чаго можна чакаць ад студэнтаў згаданай спецыялізацыі на выніковай стадыі навучання.

Давялося пабачыць прагляд работ студэнтаў з першага па чввёрты курс (у дыпломнікаў справаздача прайшла раней). І праз гэта я меў магчымасць пераканацца, што навучальная праграма ўвогуле адпавядае мэце: падрыхтоўцы спецыяліста, здольнага эфектыўна скарыстоўваць у сваёй працы сучасны інструментарый, прытым не забыўшыся на традыцыйныя аловак і пэндзаль. Інакш кажучы, ён і камп’ютарам валодае, і рукамі маляваць умее. Хаця, канешне ж, такім спецыяльным дысцыплінам, як “Малюнак” і “Жывапіс”, на факультэце дызайну надаецца менш увагі, чым на факультэце мастацкім: крытэры ацэнкі — іншыя, бо для дызайнераў гэтыя дысцыпліны не профільныя. На першых курсах дызайнер-графік знаёміцца з базавымі прынцыпамі эстэтычнай арганізацыі візуальнай інфармацыі, на трэцім шчыльна асвойвае сваю прафесійную спецыялізацыю, на чввёртым ён ужо музіць зрабіць паўнаватарскі дызайн-праект, а пяты курс — дыпломны. Напрыканцы навучання дыпломнай рабоце студэнт павінен прадэманстраваць, на што ён здатны як спецыяліст. Я сам вучыўся ў БДТМІ, які пазней стаў Акадэміяй, у той час калі кафедра графічнага дызайну толькі стваралася. Бракавала, бадай, усяго: матэрыяльнай базы, распрацаванай метадыкі навучання, выкладчыкаў, даведчаных адначасова і ў практыцы, і ў тэорыі дызайну, урэшце, матывацыі ў студэнтаў да засваення менавіта гэтай спецыяльнасці. Сёння ўсе пералічаныя чыннікі — у наяўнасці. Асабліва варта адзначыць моцны выкладчыцкі склад. Толькі дацэнтаў і старшых выкладчыкаў — пятнаццаць чалавек. І сярод іх — тыя, чые імёны ў

прафесійным асяродку на слыху: Вячаслаў Семьянко, Эдуард Жаквіч, Юрый Тарэў, Уладзімір Цярэнцьеў, Уладзімір Васюк, Руслан Найдзен. Уплыў іхняй творчасці, стылістыкі адчувальны ў студэнцкіх работах.

Адпачаткова студэнт працуе з абстрактнымі формамі, вывучае асновы шрыфтовай ды праектнай графікі і колеразнаўства. Уласна кажучы, ужо на другім курсе бачна, да чаго вучань схільны і што з яго атрымаецца. З убачанага на праглядзе мне падалося, што на пачатковай стадыі дызайн-навучання згаданая кафедра надае недастаткова ўвагі нацыянальна-культурнай арыентацыі будучага спецыяліста. Скажам, ёсць заданне візуальна выявіць праз шрыфтовую графіку сэнс/змест слова ці выслоўя. Чамусьці матэрыял для гэтага практыкавання спрэс бярэцца з рускай мовы. У дадзеным

жаўны музей народнай архітэктуры і побыту, Беларускай дзяржаўнай тэатр лялек, Беларускай дзяржаўнай цырк, Цэнтральныя батанічны сад), фестывалю ды іншых культурных акцый (“Лістапад”, “Анімаёўка”, “ТЭАРТ”, “Мост”), нацыянальных брэдаў (“Белавія”) і турыстычнай рэкламы можна лічыць паўнаватарскымі дызайн-праектамі, але тое, што ў іх ёсць рацыянальнае зерне для далейшай распрацоўкі, а іх вобразны лад мае рысы арыгінальнасці, для мяне відавочна. На кафедры бываюць выпадкі, калі праектная распрацоўка чацвёртага курса кладзецца ў аснову дыпломнай работы.

Асобная гаворка — аб праектах, выкананых сродкамі фотаграфікі. Тут патэнцыял выяўленчых сродкаў насколькі шырокі, што можна і разгубіцца. Але, як мне падаецца, у прадстаўленых работах прысутнічае асэнсаваны адбор, падпарадкаваны мэце праекта. Прынамсі, у большасці твораў.

Падводзячы рысу, магу канстатаваць, што існуюць падставы чакаць ад сённяшніх студэнтаў чацвёртага курса годных дыпломных твораў.

Кафедра графічнага дызайну БДАМ на стадыі распрацоўкі дызайн-праектаў арыентуе сваіх студэнтаў на беларускую тэматыку, нацыянальныя брэндзі. Гэтую тэндэнцыю, што ўжо стала традыцыяй, варта толькі вітаць. Але пры гэтым з года ў год і ў курсавых, і ў дыпломных работах сустракаюцца адны і тыя ж тэмы. У фаворы — мінскія тэатры, раскручаныя фестывалі, шэраг прамысловых прадпрыемстваў. Відаць, у гэтым ёсць сэнс, абумоўлены навучальнай праграмай ды шэрагам аб’ектыўных акалічнасцей, якія мне невядомыя.

Але, мяркую, навучальны працэс у галоўнай у краіне ВНУ культурнай сферы можна было б яшчэ больш шчыльна скаардынаваць з патрэбамі дзяржаўнай культурнай палітыкі. Уявіце, што курсавая ці дыпломная работа прысвечана не таму аб’екту з’яве, якія ўжо маюць сталы імідж, а тым відавочна перспектыўным з’явам і падзеям, што знаходзяцца яшчэ на стадыі фарміравання свайго прывабнага вобраза. У такой работы больш шанцаў быць рэалізаванай. Аб’ектаў, якія яшчэ толькі чакаюць раскруткі, хапае ў сталіцы і за яе межамі. А за МКАД, скажам шчыра, прыстойнага дызайну, у тым ліку ў інфармацыйна-рэкламнай сферы, бракуе.

Я не прапаноўваю нічога рэвалюцыйнага. Падобная практыка на кафедрах існуе, таму гаворка можа ісці толькі пра яе пашырэнне.

Студэнты па ўласнай ініцыятыве альбо паводле парады выкладчыка калі-нікалі (а на дыпломных работах бывае, што і пераважна) бяруцца за “нераскручаныя тэмы. Так што гаворка можа ісці толькі пра пашырэнне ды грунтоўнае замацаванне адпаведнай практыкі ў навучальным працэсе.

Вы, мабыць, заўважылі, што я не згадваю прозвішчы студэнтаў, чые работы былі прадстаўлены на аглядзе, — ні ў станоўчым, ні ў адмоўным кантэксце. Гэта наўмысна. Мяркую, яшчэ рана раздаваць ім авансы альбо друкаваным словам канстатаваць непазбежныя ў часе навучання няўдачы. Імя ў друку — гэта прывілея адмыслоўца, таго, хто здолеў сцвердзіць свой прафесійны статус. Але ў наступным годзе, калі студэнты чацвёртага курса стануць дыпломнікамі, я з задавальненнем згадаю іхнія імёны ў карэспандэнцыі з абароны.

Аб’ектаў хапае...

Дызайнеры новай генерацыі: ці зацікавіць іх прастора па-за МКАД?

выпадку на рускую было перакладзена нават вядомае лацінскае выслоўе “Per aspera ad astra”. Яно ператварылася ў “Через тернии к звёздам”, шмат страціўшы ў выразнасці — прынамсі, у рытмічнасці пабудовы сказа. А між тым, разважаючы лагічна, невыразныя альбо малавыразныя словы больш складана перавесці ў візуальны код, намаляваць. Хіба ў Міколы Гусоўскага, Янкі Купалы ці паэтаў найноўшай генерацыі няма выразных радкоў? Я ўжо не кажу пра багацце фальклору...

Само заданне не настолькі важнае, каб на яго падставе рабіць глабальныя высновы. Але ж мне з гэтай нагоды згадалася, як адзін з мэтраў беларускай скульптуры, характарызуючы свайго маладога калегу як добрага рамесніка, адзначыў як загана тое, што ён кніг не чытае. Таму дазволю сабе меркаванне: лепш, калі чыннікі навучальнага працэсу не толькі спрыяюць развіццю матарыкі рук і абстрактнага мыслення, але і ўзбагачаюць інтэлект канкрэтнымі ведамі ў галіне культуры ды мастацтва.

Праектная графіка была прадстаўлена на праглядзе малюнкамі легендарных аўтамабіляў у эфектных ракурсах. Сэнс задання ў тым, каб дамагчыся ілюзіі прасторы выключна з дапамогай алоўка. Яшчэ студэнты музілі намаляваць, з фатаграфічнай дакладнасцю, прадмет дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва альбо тэхнічны аб’ект з яскрава выяўленымі рысамі стылю, на выбар — ад ювелірных вырабаў і музычных інструментаў да першых тэлефонных апаратаў. Надзвычай цікавым падалося мне заданне для трэцяга курса па распрацоўцы характарнага персанажа, які пры нагодзе можа быць скарыстаны ў коміксе ці анімацыйным праекце.

І, нарэшце, — дызайн-праекты. Напачатку цэлы курс працуе паводле адной тэмы, а далей кожны студэнт робіць сваю. У тых выпадках, калі вучань сам тэму прыдумаць не можа, яе прызначае кафедра. Адзіная для курса тэма была звязана з візуальным вобразам Мінска, выяўленым праз архітэктурныя сімвалы. Мне падалося, што якаснем у тэхнічных адносках расшэням бракавала мастацкай арыгінальнасці. Але, магчыма, заданне якраз і мела на мэце выкарыстанне стэрэатыпных выяў.

Не ведаю, насколькі праекты фірменнага стылю відовішчых ды навуковых устаноў (Беларускі дзяр-

Работы са студэнцкага прагляду.

Юбілей

Неяк удзены ў Рускім тэатры ўбачыў пустую сцэну: без дэкарацыі, зусім "голу", металічныя лесвіцы-пераходы — пад самую столь... Здаецца, не так ужо і даўно ён, Расціслаў Янкоўскі, у ролях Клаўдзія — "новаспечанага" караля Эльсінора — і Ценю бацькі Гамлета літаральна лётаў па гэтых канструкцыях!.. А сёння яму — 85, ён — патрыярх беларускай сцэны.

У нейкіх спектаклях ужываюць медны чан, дзе ён — Макбэт — абмываў акрываўленыя рукі; у грымёрцы захоўваецца парк яго Воланда з коскай; недзе пад дваровым навесам можна, пэўна, знайсці рэшткі дыбы, на якой ён — Пётр I — катаваў свайго сына; у кашомернай вісіць на плечках напэваенны фрэнч яго Аптымісцэнкі; на мэблевым складзе — столік, дзе ляжалі жудасныя дакументы, якія нашчадкі прымушвалі падпісаць яго Маціяса Клаўзена... Гэта ўсё — былыя этапныя ролі Расціслава Іванавіча, якія нам ужо не ўбачыць.

Але і сёння ён досыць шчыльна заняты ў рэпертуары — дастаткова згадаць апошнія па часе работы: Пане Каханку, Фамусаў, Прафесар у "Сунчай палане"... Але яму ўсё мала!

Янкоўскі — ініцыятар новай вялікай, "шматролевай" пастаноўкі з ім, вядома ж, у галоўнай ролі. Штуршком, пэўна, быў спектакль "Далей — цішыня" з Расціславам Плятам і Файнай Ранеўскай у Тэатры Массавета. Відэазапіс пастаноўкі досыць часта "круціцца" па расійскіх тэлеканалах, і забыцца на яго немагчыма.

Амерыканская пісьменніца Жазэфіна Лоўрэнс напісала роман "Такія доўгія гады", які ні на рускую, ні на беларускую мовы, наколькі я ведаю, не перакладаўся. Сюжэт: Барк і Люсі Куперы, пара старых, літаральна выкінуты з

Мастыхін

Скульптара Карнея Аляксеева ведаюць не толькі ў нашай краіне. Яго творы маглі бачыць жыхары Балгарыі, Польшчы, Вялікабрытаніі, Італіі. Выхаванец Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, вучань Андрэя Бембеля і Анатоля Анікейчыка, ён выстаўляецца больш за сорак гадоў, а некаторыя ягоныя работы знайшлі месца ў музэях Мінска, Магілёва, Гродна, фондах Беларускага саюза мастакоў.

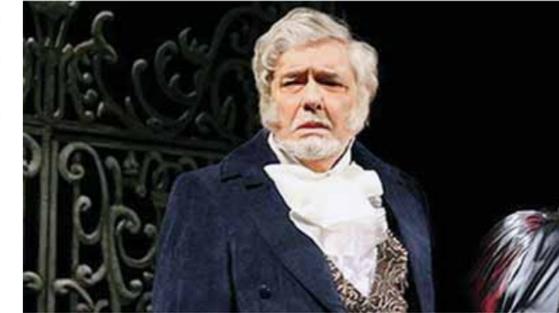
І вось прыйшоў час, калі Карней Іосіфавіч вырашыў у выставачных залах Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава знадзіць вялікую рэтраспектыву сваіх твораў — ад самых ранніх работ да створаных у апошнія месяцы. І тут нічога здзіўнага: мастак родам з вёскі Вуглы Баруйскага раёна, а ў Магілёве жыве і працуе ўжо чвэрць стагоддзя. Акрамя таго, хацелася б паказаць сваім землякам усё лепшае, што

Выбраныя фільмы сёлетняга кінафоруму "Лістапад" паказваюць у кінатэатры "Перамога" ў рамках праекта "Лістапад. Калекцыі".

Расціслаў Янкоўскі ў ролі Магбэта ў адрэжымным спектаклі.

Янкоўскі. Далей праца!

У ролі Фамусава. Спектакль "Пора ад розуму".

У ролі Іванісена. Спектакль "Рэатрон".

Цэнтрабежная скульптура

ён змог зрабіць у мастацтве за мінулыя дзесяцігоддзі, і падвесьці вынікі сваіх пошукаў і знаходак. У эксклюзіўны прадстаўлены розныя жанры: ад партрэта-тыпа і станковага рэльефа да фігуратывных кампазіцый і аніمالістычнай скульптуры. Увагу прыцягваюць псіхалагічныя вобразы бацькі і сына, якія раскрываюць індывідуальнасць мадэлей, настрой, унутраны стан чалавека. "Жаночы партрэт" — адна з дасканальных работ скульптара па дзіўнай гармоніі ідэі ды яе ўвасаблення. Задумненна своеасабліва музыкальнасць знаходзіцца ў самім пластычным рашні творца, у яго лірычным настроі, у асаблівай плаўнасці форм. Партрэт прасякнуты асабістым стаўленнем аўтара да мадэлі і адначасова ён — як бы абгулены вобраз жаночасці. А вось творы, якія аб'яднаны тэмай духоўнасці: "Прарок", "Музыка нябэсаў". Цікава

Святлана СТРОГІНА, мастацтвазнаўца, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава

Карней Аляксееў. "Малітва".

жытла, дый увогуле з жыцця. Пяцёра іхніх дзяцей — двое сыноў і трое дачок — "перакладваюць" бацькоў з адных плячэй на іншыя, але ніхто браць іх, па розных абставінах, не можа, дый не хоча...

У 1937-м у Галівудзе рэжысёр, ён жа прадзюсар, Леа Мак-Кэры зняў паводле рамана фільм "Саступі месца наступнаму дню". У ліку сцэнарыстаў — аўтарка кнігі. У галоўных ролях — малавядомыя "дарослыя" акцёры: Віктар Мур і Б'юла Бондзі. І вось што здзіўна: ні ў адной з намінацый 1937 года на "Оскар", ні ў шматлікіх даведніках па кіно не сустракаюцца гэтыя прозвішчы, як, дарэчы, і назва фільма. Нібыта і не існавала такога! Значыць, зроблена меладрама, якая не вельмі кранула знаўцаў ды гледачоў.

На падставе сцэнарыя была створана п'еса, што стала асновай масаватаўскага спектакля, які не раз глядзеў Янкоўскі. Пастаноўку ён даручыў правяренаму шматгадоваму су-

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

польніку Барысу Луцэнку. Вядома ж, вяршыні творчых поспехаў дасягнулі імі менавіта ў усменных работах: "Макбэт", "Перад заходам сонца", "Хрыстос і Антыхрыст", "Лазня", "У прыцемках".

Луцэнка, узяўшыся за працу, пайшоў, як кажуць, "адваротным шляхам": ён прааналізаваў п'есу, "праанатаміраваў" фільм, дайшоў да рамана, перакладу якога, нагадаваў, няма. Сувязі і аб'яўнасць рэжысёра дапамаглі дасягнуць мэты: ён атрымаў пераклад.

Я раблю разам з ім, па яго задуме ужо шостую інсцэніроўку для Рускага тэатра: "Выпадковы вальс", "Ніначка", "Легенда аб бедным д'ябле", "Загадкавы візіт", "Ён і Яна". А з назвай гэтага спектакля мы яшчэ не вызначыліся.

Луцэнка распачынае працу над літаратурным матэрыялам з алоўкам, нажніцамі і клеём — працу на камп'ютары яшчэ асвойвае.

Толькі два прыклады: сцэнная версія "Гамлета" "эманціравана" ім з пяці перакладаў; у пошуках манеры падачы матэрыялу "Загадкавага візіту" ён прапанаваў чатыры варыянты — абраў, калі я зрабіў усе чатыры, трэці. І тут: спалучылі п'есу, кінасцэнарый і раман. Пошукі, ваганні, няўпэўненасць... Што ж, на тое ён і творца, адзін з найвыбітніх у нашым тэатральным свеце.

І вось, калі Луцэнка палічыў інсцэніроўку гатовай, то паказаў яе Расціславу Іванавічу. Канешне ж, у майстра з'явіліся і крытычныя заўвагі, і пажаданні. Але выявілася згода акцёра і рэжысёра ў галоўным: нікога з дзеючых асоб не трэба вінаваціць; у дзяцей старых Купераў свае прычыны, у іх няма магчымасці ўзяць на ўтрыманне абай бацькоў, — кожны мае рацыю. А яшчэ тэма, што прапанаваў Луцэнка, узгодненая з Янкоўскім: крызіс 1929-га года, красавікі "чорны чацвер". Та-

ТЭКСТ

ды ў ЗША зачыняліся банкі, "лопальні" фірмы, каштоўныя акцыі ператвараліся ў паперу, на біржах — кіламетровыя чэргі беспрацоўных людзей, якія засталіся без сродкаў, страляліся, трупіліся газай, скокалі з дахаў высотак ці кідалі пад цяжкікі... Крызіс... Лунае слова гэтак і над сённяшнім светам. Янкоўскі з Луцэнкам у новым спектаклі будуць заклікаць гледачоў заставацца людзьмі, не страчваю чалавечнасць, верыць у сябе — і тады Бог дапаможа.

5 лютага на сцэне Рускага тэатра, у якім Янкоўскі працуе ўжо 58 (!) гадоў, — юбілейны вечар. На запрашалым блізеце — яго фота ў ролі Макбэта...

Адышоў юбілей, адшумеў. Што далей? А як заўсёды: праца. Праца над спектаклем, у якога пакуль няма назвы, але прэм'ера якога адбудзецца напрыканцы сезона...

Фота з архіва тэатра

Дызайнерскі ход

Напрыканцы студзеня — на пачатку лютага ў сталічнай мастацкай галерэі "Універсітэт культуры" працавала выстаўка "Type Directors Club (TDC)", на якой можна было пабачыць выдатныя ўзоры шрыфтовага дызайну і тыпаграфікі, сабраныя з усяго свету. Падрэслію: свету, дзе пануе лацінка.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Кірыліца — па-за стандартам

Выстаўка ўзораў шрыфтовага дызайну выявіла прагалы

Для Беларусі такое маштабнае відовішча ў навіну. З гэтага, аднак, не вынікае, што яно мусліла здзівіць мясцовых адмыслоўцаў шрыфтовага мастацтва, бібліяфілаў ды іншых зацікаўленых людзей. Яны яшчэ ў "даінтэрнэты" час, калі інфармацыю па пэўных галінах ведаў знайцці было няпроста, з'яўляліся даволі дасведчанымі ў гісторыі і тэндэнцыях развіцця шрыфтовага мастацтва. Каталогі шрыфтоў ды ўзораў тыпаграфікі на ўсе выпадкі жыцця стаць на паліцы каля рабочага стала, бадай, у кожнага дызайнера-графіка. Але для шырокай грамады гэтая выстаўка сапраўды сталася адкрыццём неабсяжных магчымасцей літары для перадачы зэнсу, эмацыйнай афарбоўкі і зместу тэкстаў.

TDC — гэта міжнародная арганізацыя, якая спрыяе прафесійнай адукацыі ў галіне практыкі і тэорыі шрыфта, шрыфтовага дызайну, адпатчы шрыфта да новых тэхналогій і тэхналогій — да эстэтыкі шрыфта, развіцця апошняга як сродку лакальных ды глабальных камунікацый. Утварылася яна ў 1943-м у ЗША, з

нефармальнага гуртка некалькіх супрацоўнікаў рэкламных агенстваў, а юрыдычна аформілася трыма гадамі пазней. Сёння гэтая міжнародная асацыяцыя аб'ядноўвае спецыялістаў з трыццаці чатырох краін.

У галерэі "Універсітэт культуры" выстаўлялася калекцыя лепшых работ, адзначаных на міжнародных конкурсах. Адпаведна, перад намі — стандарт шрыфтовага дызайну. Праўда, нас там няма. Я маю на ўвазе не адсутнасць у дадзенай калекцыі работ беларускіх дызайнераў, а тую акалічнасць, што ніяк не прадстаўлена кірылічнае мастацтва.

Гэта, нібыта, натуральна, калі ведаць, што ў згаданай міжнароднай арганізацыі — толькі два адмыслоўцы-шрыфтвавікі з Расіі, а пра іншыя краіны кірылічнага абшару нават і гаворкі няма. Але, пагадзіцеся, вы снова пра нашу прысутнасць (адсутнасць) у сусветным інфармацыйным полі — несучаснальна. У першы момант, калі трапляеш у выставачную залу, вочы, што называецца, разбягаюцца, і здаецца: прыдумаш нешта новае ў галіне шрыфтовага мастацтва проста немагчыма. Але гэта толькі ў першы момант. Потым становіцца зразумела: ў графему літары закладзены невычарпальны патэнцыял, неверагодная колькасць варыяцый. І што ў шрыфтовым мастацтве, як і ў іншых галінах, да тычных эстэтыкі, панавала, пануе і будзе панаваш мода. Сёння актуальным лічыцца гламур, заўтра — брутальнасць. Сёння — гармонія, заўтра — дысананс. Сёння — строгая класіка, заўтра — інсіт. Цікава, напрыклад, бачыць, як напісаны лацінкай тэкст, пабудаваны на

Тэатральная плошча

Справа "Камедыі..." і 301 рубель

Спектакль "Камедыя пра нешчаслівага Селяніна, яго жонку Маланку, Жыда Давіда і Чорта, які страціў энс існавання" ўжо цягам дваццаці гадоў — у рэпертуары Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. З гэтай нагоды адбылася юбілейная ўрачыстасць.

"Вельмі нечакана, музычна. Крыху сумна, па-філасофску. Нездзе нават і страшна. Выдатная дэкарацыя. Дзякуй за цудоўны вечар!"; "Гляджу ўжо не першы раз. Страшэнна падабаецца! Цудоўна! Ад непараўнальнага Давіда і чароўнага Чорта — у асаблівым захваленні. Брва! Дзякуй!"; "Дзве гадзіны задавальнення. Брва! Так трымаць!"; "Дзякуем артыстам за вельмі добрую камедыю. Прыстагоддзя", якая зноў адкрыта для наведвальнікаў пасля рэстаўрацыі ды рэканструкцыі, прадстаўлены творы і Карнея Аляксеева, прывесчаныя падзеям Вялікай Айчыннай вайны: "Хлеб", "Сустрача", партрэт камандзіра 121-га партызанскага палка, які змагаўся на Магілёўшчыне, Героя Савецкага Саюза маёра Асман Касева. Дарэчы, гэтая новая зала экспазіцыі прысвечана 70-годдзю Перамогі.

Лана ПЯТРОЎСКАЯ, вядучы рэдактар літаратурны Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра

Гэта запісы з кнігі водгукаў. А пад час урачыстасцей народны ансамбль "Гасцінец" усютраку вырабамі майстроў і песняй. Кожны глядач мог пачаставацца яблыкам, што адразу нагадала пра дрэва з дэкарацыі спектакля, а яшчэ — атрымаць у падарунак праграмку з аўтографамі ды пажаданнямі артыстаў, занятых у спектаклі, які пачаўся з паклону. Затым дзея раптоўна перайшла ў вікторыну. Цікава, што гледачы актыўнічалі ў такім хпэнінгу, дэманструючы добрае веданне тэксту персанажаў. І падумалася: наўрад ці Каятан Марашўскі, прафесар рыторыкі і паэтыкі Забельскай калегіі, мог прадбачыць, што яго твор, напісаны для школьнага тэатра ў 1871 годзе, займе працяг у будучыні...

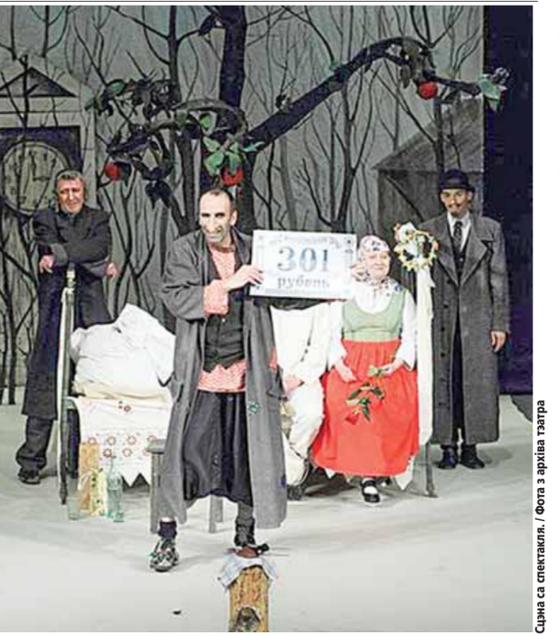
У чым сакрэт нязвычайнага поспеху "Камедыі..."? Пэўна, у тым, што стары, фальклорны сюжэт і сёння гучыць сучасна ды актуальна дзякуючы яшчэ аднаму аўтару — летуценніку Францішку Аляхновічу, які сто гадоў таму прыдумаў да таго твора "пару", назваўшы сваю п'есу "Птушка шчасця". Скарыстаўшы фальклорныя вобразы, ён паглыбіў філасофска-

ТЭКСТ

Некаторыя работы з выстаўкі "Type Directors Club (TDC)".

Сакрэт спектакля ў Гродне пасля 20 гадоў на сцэне

Сцэна спектакля. / Фота з архіва тэатра

зор іерогліфаў, — сведчанне моды на ўсходнюю экзотыку.

На выстаўцы ёсць чаму павучыцца. Нездарма асноўную колькасць яе наведвальнікаў складалі маладыя людзі з дарагімі фотаапаратамі. Можна лічыць, што для творчай моладзі сталіцы выстаўка сапраўды была цікавай, прытым што інфармацыі такога кітапту хапае ў Сецеіве.

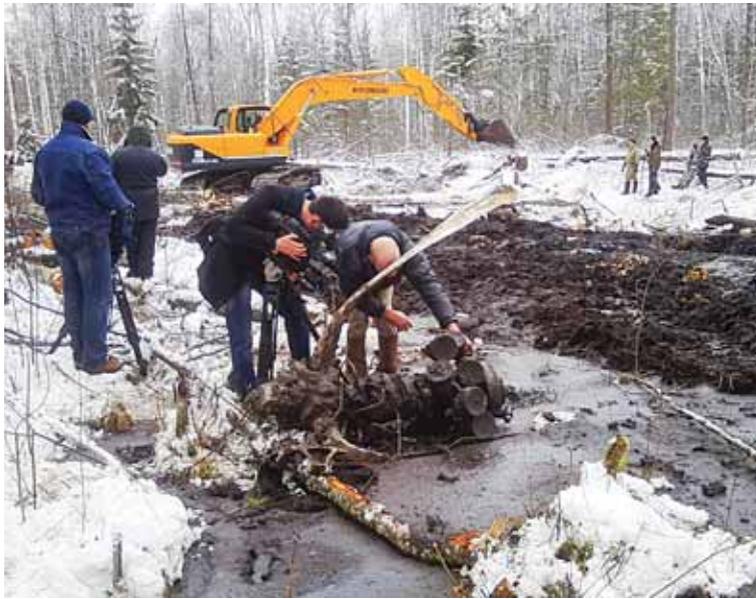
Ад мастакоў, якія плённа працуюць у шрыфтовай графіцы, я чуў меркаванне, што, з прагматычнага гледзішча, лацінскі шрыфт больш зручны і больш выразны за ўсе астатнія. Але паколькі шрыфт — гэта не толькі сродак камунікацыі, але і код культуры, мы мусім не камплексаваць перад Захадам, а развіваць патэнцыял, закладзены ў кірыліцы, якія цалкам натуральна для нашай культурнай ментальнасці. Нават некаторыя студэнцкія работы з апошніх праглядаў у нашай Акадэміі мастацтваў на гэтай выстаўцы не ўспрымаліся б чужароднымі. Яны прыцягвалі б увагу ўжо тым, што не лацінкавыя, а кірылічныя. Ужо не жа пра творы адмыслоўцаў іншага кітапту, такіх, скажам, як мэр Беларускай каліграфіі Павел Семчанка.

Найбольш цікавымі на выстаўцы мне падаліся работы, дзе літары і словы — не самадстатковыя выявы, а чыннікі структураванай прасторы. Бо тут пабудавана вялікае майстэрства, каб захаваць візуальную ды сэнсавую раўнавагу. Адзначу яшчэ, што менавіта высокі ўзровень тэхналогіі паліграфіі здваляе захадным дызайнераў быць больш упэўненымі і разнавольным, чым нашаму адмыслоўцу. Тут нам ёсць на што раўняцца і да чаго імкнуцца.

TDC раз у некалькі гадоў узнагароджвае медалём асоб і арганізацыі, якія зрабілі значны ўнёсак у шрыфтовае мастацтва ды тыпаграфіку. Зыходзячы з таго, што Запад звычайна засяроджаны сам на сабе, краінам кірылічнай культуры варта мець сваю аналагічную арганізацыю з падобным статусам. Вось японцы ды кітайцы ні пад каго не падладкоўваюцца, і свет з павагай ставіцца да іх эстэтыкі. Мо і нам паспрабаваць?..

Онлайн-канферэнцыя: да 70-годдзя Вялікай Перамогі

Нас яднае Памяць. Яшчэ не загіблі раны Вялікай Айчыннай. Яшчэ не пахаваны апошні салдат апошняй вайны. Усё новае астанкі воінаў-вызваліцеляў вяртае беларуская зямля пошукавым батальёнам. Вяртанне і ўвекавечванне імёнаў тых, хто склаў галовы ў барацьбе з фашыскай навалай, — абавязак не толькі музейшчыкаў. Але менавіта яны — захавальнікі Памяці — вучаць нас шанаваць заваёвы продкаў ды разумець, што без павагі да мінуўшчыны няма будучыні. Сёлета мы адзначаем 70-годдзе Вялікай Перамогі. Святая для кожнага дата. І кожная з музейных устаноў — ад сталічных і абласных да раённых і вясковых — рыхтуе для наведвальнікаў новыя выстаўкі, рэалізоўвае чарговыя творчыя праекты. Каб паведаміць пра гэтую напружаную працу нашым чытачам, мы запрасілі да ўдзелу ў онлайн-канферэнцыі кіраўнікоў рэгіянальных устаноў: Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея — Аляксея МІЦЮКОВА, Мінскага абласнога краязнаўчага музея ў Маладзечне — Таісію ЛЯНКЕВІЧ, Лоеўскага музея "Бітва за Днепр" — Рыму СТАДНІКАВУ, Смаргонскага краязнаўчага музея — Марыну КІРОЎСКУЮ, Клічаўскага краязнаўчага музея — Наталлю ХРАМЯНКОВУ, малодшага навуковага супрацоўніка Бягомльскага музея народнай славы Алу КАРАЛЕВІЧ.

Клічаўшчына. Работы па выцвяржэнні з балота рэшткі самалёта. / Фота Ліліі СЫБІЕНАК

Яўген Рагін:

— Пачнём з абласной установы. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей калісьці вельмі ўражліва выязную рэдакцыю "К" нестандартным падыходам да справы. Як справы ідуць сёння?

Аляксей Міцюкоў:

— Сёлета плануем завяршыць пастаянную гістарычную экспазіцыю. Натуральна, тут будзе зала, прысвечаная падзеям вайны — гісторыі Брэстчыны 1939 — 1945 гадоў. Для ўзмацнення ўспрыняцця мяркуем зрабіць выстаўку аўдыявізуальнай.

Яўген Рагін:

— Якіх эксклюзіваў можна чакаць?

Аляксей Міцюкоў:

— У экспазіцыі будзе адлюстраваны першы ў гісторыі вайны паветраны таран над Брэстам. Яго ажыццявіў лейтэнант Рабцаў. У мастацкім афармленні гэтага падзвігу выкарыстоўваем аб'ёмныя мадэлі савецкага і фашыскага самалётаў. Адна са сцен будзе мець арыгінальны мастацкі роспіс, прысвечаны вызваленню.

Яўген Рагін:

— І колькі ўсё гэта каштуе?

Аляксей Міцюкоў:

— На абсталяванне дзвюх залаў (першая прысвечана польскаму перыяду) выкарыстана дзесьці крыху больш за 400 мільёнаў абласнога бюджэту. За кошт "пазабюджэці" хочам зрабіць аўдыяначынне экспазіцыі... Па польскім перыядзе, да прыкладу, пачне дзейнічаць вялікі інфармацыйны сэнсарны экран. Тут можна будзе не толькі звесткі па канкрэтных тэмах атрымаць, але і паўдзельнічаць у камп'ютарнай гульні "Палескі кірмаш": даюцца пытанні ды варыянты адказаў, трэба адшукаць правільны. Гульнію

Знайсці, захаваць,

распрацавалі нашы супрацоўнікі... Знайшлі мы ў Дзяржаўным архіве кінафотафонадакументаў відэа з адлюстраваннем парада 1939 года, калі Брэст перадаваўся ад нямецкіх улад савецкім.

Яўген Рагін:

— Якой вам бачыцца бліжэйшая перспектыва?

Аляксей Міцюкоў:

— На май плануем акцыю пад рабочай назвай "Канцэрт — фронту". Партнёрамі тут выступяць музычны каледж, гістарычны клуб... Сумесцім музейную справу з канцэртнымі выступленнямі артыстаў.

Яўген Рагін:

— Якія праекты ў Лоеўскага музея бітвы за Днепр?

Рыма Стаднікава:

— Самы галоўны — стварэнне мемарыяла загінулым пад час фарсіравання ракі. Вы, напэўна, ведаеце: пры гэтым 323 воіны былі ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза, а пяць воінскіх частак, што вызначыліся мужнасцю на Лоеўскім плацдарме, назвалі пасля "Дняпроўскімі". Мяркуем правесці навуковую канферэнцыю, прысвечаную гераізму вызваліцеляў...

Яўген Рагін:

— І, напэўна, штогод у Лоеве збіраюцца сваякі салдат, якія змагаліся за Днепр? Адкуль яны?

Рыма Стаднікава:

— З Казахстана, Кіргізіі, Украіны, Туркменістана, Ізраіля, Якуціі... Расіянне, сваякі лейтэнанта Аляксея Дубініна, што пахаваны непадалёк,

у вёсцы Бывалькі, прыязджаюць ужо пяты год і з задавальненнем сустракаюць у нас Дзень Перамогі.

Яўген Рагін:

— Што самае цяжкае ў вашай працы?

Рыма Стаднікава:

— Увекавечванне воінскай памяці. За пяць гадоў працы мы амаль дзве тысячы імёнаў узнавілі. А колькі яшчэ не ўстаноўлена? Грошы для гэтага нам выдаткоўваюць, але іх пастаянна не хапае. Я не ведаю нават, калі названай справе канец прыйдзе. Але гэта — найпершая наша задача. Дзве мемарыяльныя пліты паставілі ў гонар загінулых штрафнікоў. З іх увекавечваннем нам дапамагае даследчык гісторыі штрафбатаў Аляксандр Пыльцаў. Фёдар Свінціцкі, колішні кадравы ваенны і старшы выкладчык Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта харчавання, выпусціў летась манаграфію "Лоеўскі плацдарм" і таксама аказвае нам заўсёдную падтрымку... Цяпер пошукавы батальён практычна не адшукае медальёнаў з прозвішчамі; калі ж медальёны ёсць, дык яны, як правіла, пустыя. Калі ёсць планшэт, кампас ці іншы камандзірскі рыштунак — значыць, адшукалі афіцэра. Карыстаемся, у асноўным, матэрыяламі сайта "Мемарыял". Там пастаянна абнаўляюцца спісы салдацкіх страт з пазнакай даты і месца смерці... Цяпер на нашых мемарыяльных плітах высечана шмат новых імёнаў савецкіх

Перад'юбілейны музейны марафон

воінаў, што загінулі на Лоеўскім плацдарме...

Яўген Рагін:

— Па выніках II Нацыянальнага форуму "Музеі Беларусі" лепшай рэгіянальнай установай прызнаны летась Смаргонскі гісторыка-краязнаўчы музей...

Марына Кіроўская:

— Імкнёмся гэтае высокае званне і сёлета апраўдаць. Экспазіцыя ў нас з'явілася ў 2013 годзе. Называецца яна "Дарога сустрэч". Пачынаецца з гісторыі Крэва, мясцовага замка, прадстаўлена нашымі знакамітымі абаранкамі і дрэсіраванымі мядзведзямі Смаргонь кірмашова, значная частка экспазіцыі адведзена дзвюм войнам — Першай сусветнай і Вялікай Айчыннай. Першая, як вядома, праходзіла лініяй фронту ўздоўж Смаргоні і Крэва...

Яўген Рагін:

— Пашанотныя рэшткі Крэўскага замка і пад час Вялікай Айчыннай выставілі... Як рыхтуецца да 70-годдзя Перамогі?

Марына Кіроўская:

— Мінскі калекцыянер дапамог нам набыць палаявы тэлефон, маецца ўзнагародная зброя аднаго з нашых партызанаў... Штогод на Дзень Перамогі мы выходзім у гарадскі парк, ладзім там перасоўныя выстаўкі з матэрыяламі па вызваленні Смаргоні, пра герояў 35-й танкавай брыгады. Сярод экс-

панатаў — фотаздымкі салдат, іх пісьмы... Пасля перасоўнай выстаўка распачне вандроўку па школах раёна. Такая форма нестатычнай музейнай дзейнасці вельмі характэрная для нашай установы. Выязджаем на сяло штомесяца, змяняючы пры гэтым выставачную тэматыку...

Яўген Рагін:

— А свой сайт музей мае?

Марына Кіроўская:

— Мы яго стварылі тады, калі яшчэ нават музея не было.

Яўген Рагін:

— Наколькі ён сучасны, інтэрактыўны?

Марына Кіроўская:

— У планах — стварэнне інтэрактыўнай экскурсіі. Хацелася б ладзіць і анімацыйныя экскурсіі. Адпаведныя касцюмы ў нас ёсць.

Яўген Рагін:

— А якім клопатам жыве цяпер Музей народнай славы ў Бягомлі?

Ала Каралевіч:

— Я на сёння з усіх спецыялістаў — адна ў музеі.

Яўген Рагін:

— А ў чым справа?

Ала Каралевіч:

— Вы ж ведаеце, як сёння маляды да справы ставяцца: адпрацавалі — і з'ехалі. Вось днямі новыя кадры чакаем... Тым не менш, музей — жывы, запатрабаваны. Ладзім музейныя занят-

На людным месцы

Вам пояс сплесці ці саткаць?

УЗДЗЕНШЧЫНА

Прыемна, што немалая зала вясковага Дома культуры была амаль поўнай: госці з Мінска, Узды, Капыльскага, Пухавіцкага, Старадарожскага раёнаў прыехалі павіншаваць Веру Іванаўну не па разнарадцы.

Кніга "Беларускія народныя паясы" выйшла ў снежны мінулага года ў выдавецтве "Беларуская навука". У ёй падведзены вынікі шматгадовай працы Веры Іванаўны па даследаванні разнастайных прыёмаў ткацтва і пляцення паясоў. У выданні змешчаны падрабязныя апісанні як папулярных тэхнік ткацтва — на дошчачках, ніце, бердзечку, станку, — так і менш вядомых: віцця, пляцення вузламі, на прутку, адзінарнай пятлёй і дзвюма петлямі, на пальцах, на кругавой аснове, на калодаццы,

аб'ёмнага пляцення ў чатыры і восем пучкоў, плоскага пляцення, круглага ткацтва. У кнізе ёсць і ўзорнікі (схемы арнаментаў) для запраўкі. Асобная частка прысвечана афармленню канцоў паясоў (вылучаюцца традыцыйныя і сучасныя прыёмы).

Выданне мае практычную значнасць. Звестак, змешчаных у кнізе, дастаткова, каб самастойна засвоіць любую тэхніку вырабу паясоў "з нуля". Даюцца парады па выбары ніткаў ды вырабе неабходнага для ткацтва і пляцення абсталявання. Гэта, так бы мовіць, must have для кожнай установы, што займаецца традыцыйнымі рамёствамі. Больш поўнай інфармацыі па тэхніках вырабу беларускіх паясоў нідзе не знайсці. Хіба можна зазірнуць у кнігі серыі "Традыцыйная мастацкая культура беларусаў" для

пошуку рэгіянальных варыянтаў паясоў, характэрных для пэўнай мясцовасці.

Такая канцэнтрацыя матэрыялу ў кнізе натхняе на пошукі новых, яшчэ не апісаных, тэхнік вырабу паясоў. І, як адзначыла на прэзентацыі сама Вера Селівончык, варта не забывацца і на фіксацыю этнаграфічных звестак, кшталту як завязвалі, з чым насілі паясы, як называліся прылады для іх вырабу... Аўтар кнігі раіць кожнаму даследчыку паясоў паспрабаваць зрабіць копію вырабу ўласнымі рукамі. Такім чынам не толькі правяраецца дакладнасць праведзенай рэканструкцыі тэхнікі — праз рытм працы амаль містычным чынам даследчык разумее, хто стварыў пояс, з якога робіцца копія: ці гэта быў пачатковец, ці спрактыкаваны майстар...

Канешне ж, кніга "Беларускія народныя паясы" — гэта вянец даследчай і метадычнай працы Веры Селівончык, якая не збіраецца на гэтым спыняцца. Але трэба разумець, што матэрыял назапашваўся гадамі. З 1970-х даследчыца працавала ў галіне народнага мастацтва, у сярэдзіне 1980-х — зацікавілася паясамі. Тады падавалася, што тэхніку вырабу традыцыйных паясоў аднавіць немагчыма. Але ў 1985 годзе пад час экспедыцыі Навукова-даследчай мастацка-экспериментальнай лабараторыі (зараз УП "Скарбніца") па Ганцавіцкім раёне Вера Іванаўна пазнаёмілася з ткачыхамі, якія ўмелі рабіць паясы. Вучылася ў іх, пераймала рамяство. З 1988-га сама пачала выкладаць ахвотным у Мінску. Знакавай падзеяй стала выстаўка-даследаванне "Беларускія народныя паясы" ў Інстытуце праблем культуры (снежань 1992 — студзень 1993 гг.). Пад час яе прайшла канферэнцыя "Народныя паясы — мастацтва і рамяство". Са зборнікам тэзісаў гэтай канфе-

У вёсцы Хатляны Уздзенскага раёна прайшла прэзентацыя кнігі манашкі Васы — Веры Селівончык — "Беларускія народныя паясы. Тэхнікі вырабу. Арнамент".

Лёў. Перапахаванне астанкаў загінулых воінаў.

Дняпроўскі бераг — свецка падзей 70-гадовай даўніны.

Фрагмент экспазіцыі Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея.

увекавечыць

кі, выстаўкі, сустрэчы... Вы ведаеце, што ў нашым краі пад час фашысцкай акупацыі актыўна дзейнічала партызанская брыгада "Жалязняк". Амаль усе мы тут — дзеці партызан. У мяне, да прыкладу, і тата Уладзімір Сцяпанавіч Сушко, і родны дзядзька Антон Сцяпанавіч Сушко партызанлі. Тату цяжка параніла, а дзядзька ваяваў у дзеючай арміі, у складзе дыверсійнай групы "Барс" 3-га Беларускага фронту, загінуў ва Усходняй Прусіі... Таму зразумела, што наш музей для жыхароў раёна — ці не сямейная ўстанова. Першы паверх у нас этнаграфіі прысвечаны, большая частка другога — Вялікай Айчыннай вайны. На прыкладзе арганізацыі, развіцця і баявога дзеяння брыгады "Жалязняк" можна прасачыць за партызанскім рухам усёй Беларусі... Неўзабаве да нас прыедзе з Полацка наша зямлячка Леаніда Тарасевіч, якая таксама ваявала ў складзе брыгады "Жалязняк". Нягледзячы на ўзрост, вельмі актыўная жанчына. Летась яна ў нашай школе выступала, сёлета сустрэчу ў музеі арганізуем. Такіх у Бягомлі вельмі горача і эмацыйна сустракаюць.

Яўген Рагін:
— А калі ваш музей пачаў дзейнічаць?
Ала Каралевіч:
— З красавіка 1968-га, а адкрыўся 8 мая 1970-га... Тады дырэктарам, навуковым супрацоўнікам і наглядчыкам сталі колішнія партызаны брыгады "Жалязняк"... У 2010 годзе нам перакрылі дах, а ўнутраны рамонт мы сваімі сіламі зрабілі. Так што праблем тут — аніякіх.

Яўген Рагін:
— Чым музейны фонд папоўніўся апошнім часам?
Ала Каралевіч:
— Першай савецкай авіяцыйнай 20-міліметровай аўтаматчнай гарматай ШВАК. Людзі знайшлі і перадалі яе ўсю ў іржы. Край жа ў нас — партызанскі, зямля і па сёння пазбаўляецца ад ваенных слядоў...

Яўген Рагін:
— Клічаўскі край — таксама партызанскі. Якім крэатывам парадзе мясцовы музей?

Наталля Храмянкова:
— У нашым раёне дзейнічае пошукавая група "Ольса" (паводле назвы мясцовай рэчкі) Магілёўскага абласнога гісторыка-патрыятычнага клуба "Вікру". Яны вёскі Мяжное, у балоце, адшукалі рэшткі самалёта часоў Вялікай Айчыннай вайны. Месца было вядомае па падказках сведкаў тагачасных падзей. Урэшце, сведчанні пацвердзіліся. Пошукавікі вырашылі, што найбольш спрыяльны час для пад'ёму рэшткаў — зіма. За справу ўзяліся ўсім светам. План работ зацвердзіў Магілёўскі аблвыканкам. У выніку з двухметровай глыбіні былі выцягнуты фрагменты самалёта і рэшткі экіпажа. На рухавіку дакладна бачны нумар. Ёсць спадзеў, што будзе ўстаноўлена і ўвекавечана про-

звішча лётчыкаў. Па папярэдніх прыкідках мяркуецца, што самалёт — знішчальнік. Хоць мясцовыя вясцоўцы згадваюць: адзін лётчык паспеў выкінуцца з парашутам... Але, магчыма, гэта быў пілот іншага знішчальніка... Словам, пошукі і даследаванні працягваюцца. А рухавік і прапелер стаяць ужо ў музейным двары. Летам усё гэта адмыем ды ўладкуем на пастаментах.

Яўген Рагін:
— Гісторыя ўнікальная, хоць для Беларусі і нярэдка. У нас што ні купіна, што ні палетак — дык абавязкова поле колішняга бою з фашыстамі... Музей у вас вельмі цікавы. Памятаю, у музейным дворыку летам дзейнічае зялёна-

Ад рэдакцыі

аптэка, растуць самыя разнастайныя лекавыя расліны. І экспазіцыя — незвычайная, з густым зробленая. А ў музейных залах інтэлігенцыя збіраецца, каб паслухаць вершы ці музыку...
Наталля Храмянкова:
— Вы даўно ў нас не былі. У 2012-м адкрылася зала з новай экспазіцыяй "Гісторыя Клічаўскай партызанскай зоны", а ў наступным годзе — Зала прыроды з зямлінымі садам па ўзоры саду памешчыка Незабітоўскага. Менавіта тут у нас дзейнічае цяпер штомесячны літаратурна-музычны салон.
Яўген Рагін:
— Своеасаблівы працяг вашага Музея — комплекс ля вёскі Усакіна, побач з якім узноўлена партызанская база. Якія мерапрыемствы пройдуць там пад час святкавання Дня Перамогі?
Наталля Храмянкова:
— У Мемарыяльным комплексе партызанскай славы "Усакіна", на колішняй партызанскай базе, як правіла, сумеснымі намаганнямі аддзела ладзім рэканструкцыю партызанскага жыцця, баявых падзей.
Яўген Рагін:
— А колькі колішніх партызан у раёне засталася?
Наталля Храмянкова:
— І з дзясяткаў не набярэцца...
Яўген Рагін:
— Дай ім Бог здароўя ды сіл сустрэць і адсвяткаваць яшчэ адзін

Матэрыялы з нагоды 70-годдзя Вялікай Перамогі чытайце на старонках 12, 14.

рэнцыі меў справу, бадай, кожны даследчык традыцыйнага беларускага строю.

Доктар мастацтвазнаўства Волга Лабачэўская, знаёмая з Верай Іванаўнай з 1980 года, пад час прэзентацыі заўважыла, што з цягам часу забываецца, хто кінуў камень, ад якога пайшла хваля. Між тым, большасць сучасных майстроў, якія займаюцца паясамі, вучыліся менавіта па метадычках Веры Селівончык. Адзінкавым даследчыкам пашанцавала працаваць з носьбітамі рамятава. Напрыклад, Ірына Мазок паказала фрагменты сваіх палявых відэазапісаў, дзе бабулі ткуць паясы і каментуюць працэс. Запісы былі зроблены ў 2000 гадах у Клецкім, Валожынскім і Ганцавіцкім раёнах. Таму варта шукаць майстроў у сваёй мясцовасці, — шанцы яшчэ ёсць.

Госці паглядзелі абноўленую экспазіцыю паясоў у Хатлянскім доме культуры. Пасля прэзентацыі прайшлі майстар-класы па розных тэхніках вырабу паясоў.

Алена ІГАРАВА

"Святы крыж" — так называюць жыхары Дарапеевіч каменную глыбу, якая знаходзіцца на ўскрайку вёскі ва ўрочышчы Вялікі Лес. Вышыня крыжа — прыблізна метр, шырыня — 40-50 см, таўшчыня — 35 см. Калі ўважліва прыгледзецца, то ў цэнтры можна заўважыць круг, а ў ім — выяву крыжа. Цяпер "святы крыж" пашкоджаны зверху і па баках...

МАЛАРЫТЧЫНА

Дакладна невядома, калі ён з'явіўся каля Дарапеевіч. Мяркуюць, што крыж высечаны з гранітнага валуна. У 1970-я ва ўрочышчы Вялікі Лес вяліся меліярацыйныя работы. Бульдозеры зрэзалі былое гарадзішча. Адсунулі ўбок і крыж. Нават планавалі яго закатаць ці вывезці ў іншае месца, але выканаць гэтую справу ніхто не адважыўся. Пазней знайшліся добрыя людзі, якія паднялі і паставілі крыж ізноў, праўда, ужо пашкоджаны. Нядаўна яго асвятлі-

Крыж, які дапамагае

а Сцепаніда Сцепанюк і яе сям'я — абгарадзілі, абсыпалі шчэбнем. Стаіць крыж на ўскрайку вёскі ды нагадвае людзям пра мінулае, хаваючы неразгаданую таямніцу...

— Мясцовыя жыхары спакоў веку лічылі каменную фігуру крыжом, — кажа настаўнік Дарапеевічскай СШ Анатоль Дзямянка, які ўжо даўно ім цікавіцца. — Мае аднавяскоўцы перакананы, што крыж сам вырас з зямлі. Існуе легенда, якая перадаецца з пакалення ў пакаленне і тлумачыць яго ўзнікненне. Яе мне некалі расказала маці Аляксандра Андрэеўна...

Раней урочышча Вялікі Лес, дзе сяліліся мясцовыя жыхары, з усіх бакоў акружала вялікае непроходнае балота. Каб дайсці да сусед-

най вёскі ці сенажаць, даводзілася пракладваць грэблі. Секлі хмызняк, выкладалі ім шлях, а з абодвух бакоў выкопвалі глыбокія канавы, засыпаючы зямлёй высланую дарогу. З часам канавы становіліся глыбейшымі ды запаўняліся вадой...

Неяк вясной у вёсцы гулялі веселле. На возе, запрэжаным двума коньмі, ехалі маладыя з гасцямі. Нявесту везлі з суседняй вёскі. Ва ўрочышчы Вялікі Лес насустрач выехала другое вясельле. Сустрэліся, спыніліся. Грэбля ж вузкая, размінуцца цяжка, а вяртацца назад — дрэнная прыкмета. Таму вырашылі пастрабаваць усё ж такі раз'ехацца. Госці павылазілі з вазы, а маладым, згодна з народнай традыцыяй, да прыезду дамоў нельга было саступаць з воза. Асцярожна

павялі коней, але вазы пачалі ссоўвацца па абодва бакі грэблі ў канавы. Госці ад страху закрывалі. Коні спалохаліся, ірванулі ды апынуліся ў канавых з вадой. Дарэмна імкнуліся людзі выратаваць маладых: іх хутка паглынула бездань... Многія ў наваколлі гаравалі ад гэтага жахлівага здарэння. Яны прыходзілі на месца трагедыі і плакалі. Асабліва пакуталі бацькі маладых... Неўзабаве ж вясцоўцы пачалі заўважаць, што тое месца, дзе маладыя загінулі, само па сабе пачало паступова ўздымацца. Хутка яно стала невылічкім узгоркам. А яшчэ пазней з зямлі пачаў расці гранітны крыж. З таго часу ён і стаіць на гэтым месцы...

Мясцовыя жыхары былі перакананы, што крыж валодае чароўнай сілай. Да яго сталі прыходзіць людзі, каб памаліцца, пазбавіцца ад розных хвароб. Нават і цяпер ля крыжа час ад часу бываюць людзі. Кажуць, што яго сіла многім дапамагае...

Мікалай НАВУМЧЫК
Фота аўтара

На здымку: каменны крыж на ўскрайку вёскі Дарапеевічы.

Тактыка культурнага развіцця

Калі і мінор, дык светлы

Цяжарная запыталася ў Бенджаміна Спока: "З якога часу трэба выходзіць немаўля і далачаць яго да культуры?" "А на якім вы месяцы?" — пацікавіўся знакаміты амерыканскі педыятр. "На шостым..." — "Вы спазніліся на шэсць месяцаў!" Згадаў гэты, дзесьці вычытаны ў юнацтве, дыялог пасля размовы з музыказнаўцай Віцебскай філармоніі Таццянай Савіцкай.

Яўген РАГІН

Менавіта гэтая жанчына, высокага кшталту прафесіянал і неабякавы чалавек, якому да ўсяго ёсць справа, стала ініцыятарам філарманічных канцэртаў для вельмі мэтавай аўдыторыі: будучых маці. Я спачатку не паверыў, але факт застаецца фактам: жанчыны рэгулярна прыходзяць на творчыя мерапрыемствы для цяжарных вось ужо шосты сезон.

На чарговым канцэрте з цыкла "Саткаць душу з нот" (ацаніце назву!) колішнія цяжарныя прысутнічалі з сем'ямі, разам з дзецьмі, якія ўжо шэсць гадоў запар знаёмы з класічнай музыкай. І дзеці гэтыя, як паказвае практыка, — памяркоўныя ды лагодныя, надзвычай кантактныя, да таго ж — маюць добры музычны слых... Якая маці не марыць пра такія якасці сваіх сыноў і дачок?!

А пасля кожнага з канцэртаў перад будучымі мамамі, іх мужамі і родзічамі выступаюць навукоўцы ды партнёры праекта — урачы. Яны адказваюць на пытанні і даюць парады. Ніколі гэтага не ведаў, але казкатэрапія — цэлы кірунак псіхалогіі і эфектыўна выкарыстоўваецца як зброя супраць фобій. Толькі казкі павінны быць пазітыўнымі. А музыка Моцарта, па словах Таццяны Савіцкай, — фарміруе ўзровень IQ дзіцяці.

Натуральна, што творы для такіх канцэртна-пазнаваўчых праграм карпатліва падбіраюцца з дапамогай спецыялістаў. На апошнім канцэрте гучалі творы Баха, Моцарта, Дэбюсі, сучаснага віцебскага кампазітара Уладзіслава Сярпінскага — саліста філармоніі. Бах, дарэчы, гучаў у выкананні цымбалісткі Таццяны Моўля. А скрыпач Уладзіслаў Міцэнка граў Моцарта. Жывы гук, не толькі мажорны, але і мінорны, ды толькі абавязкова светлы (памятаеце, як у класіка: "Печаль мая светла..."), ствараў у зале неверагодную аўру становага настрою. Чарговы канцэрт для цяжарных запланаваны ў Віцебскай філармоніі на 21 лютага. Гэта будзе пяты канцэрт шостага сезона.

Афішы мерапрыемстваў для будучых мам расклеяюцца не толькі на вуліцах, але і ў жаночых кансультацыях. Канцэрты гэтыя, можна сказаць, дабрачынныя (білет каштуе ўсяго 25 тысяч рублёў) і не вельмі аншлагавыя. Па-першае, не столькі ў нас цяжарных, колькі хацелася б для рашучага і беспаваротнага вырашэння дэмаграфічнай праблемы. Па-другое, па пазітыўны настрой для сябе, а значыць, і для дзіцяці ходзяць у філармонію тыя, як бы гэта сказаць, хто ведае, дзе яна знаходзіцца. Што рабіць з астатнімі? Пытанне з ліку філасафічных разваг на вечную тэму "Як палепшыць наш свет?".

А вось чаму іншыя філармоніі Беларусі не паведамлілі за гэтыя гады ў рэдакцыю пра аналагічны віцебскаму досвед? Пытанне выглядае больш прыземленам і, так бы мовіць, практыкаарыентаваным. Падобныя канцэрты для будучых мам сталі ці не абавязковай ды паўсюднай традыцыяй і ў Расіі, і ў далёкім замежжы. Няўжо нам не надта баліць, якімі будуць нашы наступнікі? А ў нас жа апрача гарадскіх філармоній дзейнічаюць філарманічныя пляцоўкі ў раённых цэнтрах ды на сяле. Чаму б і іх не задзейнічаць для высакароднай мэты? Давайце падумаем над адказамі на гэтыя пытанні ўсёй грамадой! Пад музыку Вівальдзі яно лепш, чым пад бяздумны папсовы шансон. А для пачатку паспрабуем высветліць, дзе ж у родным горадзе ці сяле знаходзіцца філармонія ды філарманічныя пляцоўкі...

■ Ліст у рэдакцыю

"Добры дзень, паважаны галоўны рэдактар газеты "Культура" Сяргей Сяргеевіч Трафілаў!

Звяртаецца да Вас калектыў дзяржаўнай установы культуры "Аршанская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма". Хочам унесці яснасць з нагоды публікацыі Яўгена Рагіна "Тры-чатыры разы на год..." у газеце "Культура" (№ 4/24 студзеня 2015 г.). На наш погляд, публікацыя была напісана карэспандэнтам, які недасведчаны ў арганізацыі работы бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва і не імкнецца асабліва разабрацца ў сутнасці пастаўленага ім жа пытання. Выснова пра нядобрадумленнае абслугоўванне жыхароў сяла зроблена на аснове прыватных разваг.

Сапраўды, у сельскай мясцовасці пражывае дастаткова шмат людзей, якія любяць чытаць. Бібліятэкары дзяржаўнай установы культуры "Аршанская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма" ведаюць

гэта не па чутках, бо часта наведваюць бібліятэкі раёна. На тэрыторыі Аршанскага раёна функцыянуе 35 сельскіх бібліятэк, з іх 2 — гарпясялковыя, гарадское насельніцтва абслугоўвае 11 бібліятэк. За 2013 — 2014 гады бібліятэкі ў Аршанскім раёне не закрываліся, нягледзячы на аптымізацыю сеткі ўстаноў культуры.

Асобныя вёскі, дзе няма стацыянарнай бібліятэкі, абслугоўваюцца бібліобусам, а таксама бібліятэкарамі блізкіх бібліятэк. Графікі абслугоўвання зацвярджаюцца старшынямі сельскіх выканаўчых камітэтаў. Цяпер абслугоўванне чытачоў бібліобусам вядзецца на 56 стаянках. У 2014 годзе абслужана 406 чалавек, выдадзена 2 030 адзінак дакументаў. Бібліобус працуе па 25 маршрутах. Зроблена 69 выездаў (у сярэднім бібліобус выязджае на працу 5-6 разоў у месяц). Графік работы бібліобуса пастаянна карэктуюцца і змяняецца ў сувязі з улікам патрабаванняў чытачоў сель-

скіх населеных пунктаў. На ўсе прапановы і пажаданні чытачоў бібліятэкары адгукаюцца. У абслугоўванні насельніцтва выкарыстоўваецца індывідуальны падыход. Колькасць кніг, што выдаюцца сельскім жыхарам, не абмяжоўваецца. У студзені 2015 года старэйшынай вёскі Стаўры І.І. Грышанавым і бібліятэкарамі ЦБ імя А.С. Пушкіна, структурным падраздзяленнем якой з'яўляецца бібліобус, быў складзены новы графік работы бібліобуса на 2015 год.

Але гэтыя факты карэспандэнт Рагін не ўзяў пад увагу. У сваім артыкуле ён спасылаецца на публікацыю "Смехатэрапія лечыць сяльчан Віцебшчыны" М.Петрушэнкі, аўтара артыкула ў газеце "Віцебскі кур'ер", якая не падтрымлівае дзяржаўную палітыку. М.Петрушэнка піша пра недастатковую работу бібліобуса і пра тое, што сяльчан крыўдзяць. Але ён асвятліў тэму аднабока, не ўлічыў, што абслугоўванне чытачоў вядзецца не толькі бібліобусам, але і бібліятэкарамі блізкіх

бібліятэк. Каб аўтар пацікавіўся, дык яму адказалі б, што бліжэйшай бібліятэкай да вёскі Стаўры з'яўляецца Панізюўская сельская бібліятэка. Яе супрацоўнік Н.А. Мачульскія абслугоўвае жыхароў вёскі Стаўры згодна з графікам, зацверджаным старшыняй Бабініцкага сельскага выканаўчага камітэта.

Хочацца запэўніць рэдакцыю газеты ды ўсіх чытачоў, што супрацоўнікі Аршанскай ЦБС добрадумленна і адказна ставяцца да выканання прафесійных абавязкаў і не забываюцца на людзей, якія жывуць у сяле, пастаянна падтрымліваюць цесную сувязі са старэйшынай вёскі Стаўры Ігарам Іванавічам Грышанавым.

У сувязі з вышэйказаным, просім апублікаваць абвяржэнне ў газеце "Культура" на той паласе, дзе быў апублікаваны артыкул Яўгена Рагіна "Тры-чатыры разы на год...". Калектыў Аршанскай ЦБС"

Ці ўнесена яснасць?

■ Ліст з рэдакцыі

Не паспелі мы накіраваць артыкул Яўгена Рагіна на рэагаванне, як на яго прыйшоў адказ. Такая аперацыйнасць зацвярджае ўхвалу. "К" заўжды трымаецца пазіцыі стваральнай і канструктыўнай супраць з чытачамі.

Але будзем шчырымі. Калектыў Аршанскай ЦБС просіць апублікаваць абвяржэнне. Мы не супраць, ды што абвяргаць? У артыкуле нашага карэспандэнта прагучалі два пытанні: "Чаму ўзімку не працуе аўтабібліятэка?" і "З'яўляецца пераважна аўтабібліятэка?" і "З'яўляецца пераважна аўтабібліятэка?" і "З'яўляецца пераважна аўтабібліятэка?". І няма там высноў пра "нядобрадумленнае абслугоўванне жыхароў сяла".

Змешчаны і адказы дырэктара ЦБС Святланы Жвікавай на прыведзеныя вышэй пытанні: "Не маем зімовай гумы" і "Адно вёску — раз у тры-чатыры месяцы" (у рэдакцыі ёсць дык-

тафонны запіс гутаркі). Апошні адказ — як галоўная думка — вынесены ў загаловак артыкула Яўгена Рагіна. Публікацыю ён вынікуе з дапамогай эксперта, аўтарытэт якога не выклікае ў нас сумневаў: асобна ўзятую вёску бібліобус павінен наведваць раз у месяц. Натуральна, бываюць выключэнні: людзі ў вёсцы засталіся, а чытачоў ужо няма, дык навошта тут, сапраўды, бібліобус? Але ў матэрыяле "К" гаворка — не пра выключэнні.

Наш карэспандэнт спасылаецца не на артыкул у віцебскай газеце (тая публікацыя — толькі нагода), а на словы дырэктара Аршанскай ЦБС. Але мы не думаем, што іх трэба абвяргаць.

У лісце калектыву Аршанскай ЦБС — ні слова аб прычынах таго, чаму зімова гума для аўтабібліятэкі не была своечасова закуплена. Няма гаворкі і пра леташнюю перы-

ядычнасць наведвання бібліобуса ў асобна ўзятую вёску. Не пазначана, а колькі ўвогуле такіх вёсак у Аршанскім раёне. Летась было 69 выездаў, і калі іх падзяліць на колькасць сёлетніх стаянак кнігавыдачы (56) атрымаецца (тэрэтычна) перыядычнасць выездаў на кожную са стаянак: 1,2 (адзін і дзве дзясятыя) разоў у год. Дык мо аўтабібліятэка за дзень наведвае некалькі стаянак? А вось тое, што складзены новы графік работы бібліобуса на 2015 год, факт радасны. Значыць, зімова гума для аўто ўрэшце з'явілася.

Цяпер пра "абслугоўванне чытачоў не толькі бібліобусам, але і бібліятэкарамі бліжніх бібліятэк". Калі ўзімку ў рэйсы не выязджаў бібліобус, дык, само сабой, кампенсаваць гэта павінны бібліятэкары з суседніх паселішчаў. Між тым, на наш погляд, аўтабібліятэкі і створаны для таго, каб слова "кніганоса" стала ўрэшце

Пачатак тэмы — у "К" № 4.

архаікай. Цікава, як наведвала Стаўры спецыяліст з Панізюўскай СБ? Пешшу, на веласіпедзе, на грамадскім транспарце, на ўласным аўто ці на машыне, выдаткаванай сельсаветам?

Інакш кажучы, кола надзённых для нас пытанняў актуалізавалася наноў. І каб цалкам выключыць "недасведчанасць" ды "адсутнасць памкнення разабрацца ў сутнасці" праблемы, хацелася б змясціць адказы на гэтыя пытанні і разбірацца далей. Разам з паважанымі бібліятэкарамі.

P.S. Мы пераклалі тэкст ліста ў рэдакцыю на родную мову.

Конкурсы

У лютым — красавіку Беларусі грамадскае аб'яднанне ветэранаў і Рэспубліканскі Палац культуры ветэранаў ладзяць IV Рэспубліканскі вакальны конкурс "Песні Перамогі", прысвечаны 70-годдзю з дня Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як адзначаюць арганізатары, сярод асноўных задач конкурсу — выхаванне патрыятызму на ўзорах гераічнай гісторыі Беларусі ды захаванне найлепшых узораў песеннай спадчыны, папулярнага патрыятычнага песні. Да ўдзелу ў маштабнай рэспубліканскай акцыі запрашаюцца выканаўцы не маладзей за 60 гадоў.

Сам вакальны конкурс пройдзе ў два этапы. На першым, 25 — 26 сакавіка, адбудзецца праслухоўванне прадстаўленых канкурсантамі твораў і адбор лепшых выканаўцаў для ўдзелу ў фінале. А фінал мерапрыемства, пад час якога кожны з 15 мінантаў выканае два творы, пройдзе 14 красавіка на сцэне Рэспубліканскага Палаца культуры ветэранаў.

Выступленні ўсіх удзельнікаў вакальнага конкурсу мае праслухаць прадстаўнічае журы, у склад якога ўвойдуць высокакваліфікаваныя спецыялісты ва-

Песні да Перамогі

кальнага і музычнага жанраў, прадстаўнікі арганізацый культуры і ветэранаў. Выступленні ацэняць па 10-бальнай шкале з улікам наступных крытэрыяў: узровень выканальніцкага майстэрства, артыстычнасць, рэжысура нумара, сцэнічная культура і арыгінальнасць.

Усе ўдзельнікі фінальнага конкурснага праграмы будуць узнагароджаны дыпламамі і памятнымі сувенірамі. А пераможцы, што зоймуць I, II і III месцы, — дыпламамі лаўрэатаў ды каштоўнымі падарункамі. Цікава, што гледчыя таксама зоймуць магчымасць вызначыць свайго пераможцу: для гэтага ў зале Палаца культуры прафсаюзаў будзе зладжаны збор запісак, і кожны зможа прагаласаваць за ўлюбёнага выканаўцу.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), [twitter.com/kimpressby](https://www.twitter.com/kimpressby), [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

У Віцебску нядаўна адкрыўся новы творчы цэнтр "Арт-прастора". Мастакі, фатографы, дызайнеры змогуць тут працаваць, экспанавать свае работы, мець зносіны з наведвальнікамі і паміж сабой. Месціцца гэтая пляцоўка на вуліцы Талстога, 7. Гэта больш чым двухсотгадовы будынак у гістарычным цэнтры горада. Дом некалькі гадоў знаходзіўся без гаспадара, да таго ж на яго было некалькі прэтэндэнтаў. Але гарадскія ўлады вырашылі перадаць будынак Віцебскаму цэнтру сучаснага мастацтва. Гэта, безумоўна, шыкоўны падарунак творчым людзям.

У экспазіцыйнай зале.

Пра дом

"Дом пабудаваны напрыканцы XVIII стагоддзя на колішняй вуліцы Падзвінскай, — распавядае навуковы кіраўнік праекта, архітэктар Яўген Калбовіч. — У той час яна была ў горадзе адной з цэнтральных і звязвала правабярэжную ды левабярэжную яго часткі. Трэба адзначыць, што будынак у стылі класіцызму ў нашай краіне вельмі мала. Дом на Талстога, 7 — адзін з іх.

Гэта быў асабліва заможнага гараджаніна. Як выглядаў дом да рэвалюцыі, можна ўбачыць на здымку вядомага майстра фатаграфіі Сяргея Пракудзіна-Горскага. З таго часу будынак змяніўся, але асноўныя элементы захаваліся. У савецкі час тут знаходзіліся розныя арганізацыі, у апошнія гады — праектны інстытут Віцебскага домабудаўнічага камбіната. Потым некаторы час дом стаў пусты. У ім непайторная аўра, адчуваецца дух эпохі. І цудоўна, што яго перадалі мастакам, якія яго ажывяць..."

Аб прасторы

Кожная зала тут — гэта асобная арт-прастора, якую па сваім гусце стварае мастак. Ён сам выбірае работы для экспазіцыі, прыўносіць у яе творчы антураж. Карацей кажучы, робіць, што хоча. Можа нават

Дом, які ажывяляюць мастакі

"Арт-прастора" для паказу віцебскай школы

змяніць выстаўку, дапоўніць іншымі творами, змяніць дызайн залы, бо кожны з праектаў будзе доўгатэрміновым.

Віцебск вядомы не толькі сваімі мастакамі, але і фатографамі, таму першы паверх будынка аддалі майстрам гэтага віду мастацтва. Ужо сёння наведвальнікі могуць азнаёміцца з выстаўкай "Сад вайны" віцебскай фотомастачкі і дызайнера, выпускніцы Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта Вольгі Шыманко. У наступнай зале працуе студыя піктаральнай фатаграфіі "Арфентум". Яе кіраўнікі Уладзіслаў Андрэеў і Кацярына Грынеўская знаёмяць гасцей са старымі тэхнікамі класічнай фатаграфіі сярэдзіны XIX — пачатку XX ст. не толькі на словах, але і на практыцы.

На другім паверсе размешчаны дзве экспазіцыі. Першая — праект "Constructio" вядомай віцебскай мастачкі Галіны Васільевай. Другая прадстаўляе жывапісныя і скульптурныя работы маладога мастака, студэнта мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава Кірыла

Дзёмчава. Ён актыўна ўдзельнічае ў розных творчых конкурсах ды праектах, у тым ліку міжнародных. Адбыліся тры яго персанальныя выстаўкі. У творчасці Дзёмчава можна вылучыць дзве рысы: імкненне да максімальна моцнай колеравай экспрэсіі ў жывапісе і ўменне "бачыць" кінакадр. У ягоных карцінах можна з першага позірку ўлавіць дух персанажа, амаферу адлюстраванай сітуацыі.

Зварот да абстрактнага мастацтва дазволіў аўтару выявіць суб'ектыўныя перажыванні на палотнах. Экспрэсія фарбаў і напружанасць ліній, ускладненасць кампазіцыі і драматызм некаторых сюжэтаў адразу прыцягваюць гледача. Адчуваецца паэтычная душа юнака і яго шырае стаўленне да свету. Не менш цікавыя ягоныя скульптурныя работы.

У перспектыве — яшчэ адзін праект з інтрыгуючай назвай "Свежая рыба". А пакуль яго аўтары маладыя мастакі Сцяпан Драздоў, Ілья Гурко, Ігар Сцяпанай ды Ігар Сямёнаў рамантуюць сваю залу.

Пра канцэпцыю

Як адзначыў пад час прэзентацыі гэтага незвычайнага музея дырэктар Віцебскага цэнтру сучаснага мастацтва Андрэй Духоўнікаў, "Арт-прастора" адкрыта для кожнага творчага чалавека — і для аўтараў-пачаткоўцаў, і для масцітых майстроў. Наша галоўная задача — годна прадставіць віцебскую мастацкую школу, паказаць дынаміку развіцця розных відаў мастацтва ў горадзе". Духоўнікаў прызнаўся, што у будучым ён марыць адкрыць тут Музей фатаграфіі. Гэта невыпадкова, бо ў Віцебску ў розныя часы працавала нямала таленавітых фотамайстроў. Дарэчы, пра дзейнасць аднаго з іх можна даведацца з новай кнігі віцебскага гісторыка Людмілы Хмяльніцкай "Сігізмунд Юркоўскі — фатограф з Віцебска". Кніга выпушчана летась накладам у тысячу экзэмпляраў. Магчыма, будзе ў "Арт-прасторы" з цягам часу і свая кавярня. А пакуль тут ідуць рамонтныя работы...

Фёдар ШКІРАНДА
Віцебск

Што ў вас новага?

Пра рэйтынг

Народны мастак Беларусі Віктар Грамыка атрымаў званне "Найвялікшы мастак свету XVIII — XXI стагоддзяў", увайшоўшы ў аднайменную намінацыю па версіі даведніка "Адзіны мастацкі рэйтынг" Прафесійнага саюза мастакоў Расіі. Імя Віктара Аляксандравіча ўключана ў Міжнародны мастацкі рэйтынг і мае катэгорыю "3-В (мастак-прафесіянал, прызнаны і запатрабаваны мастацкім рынкам і публікай)".

Названы саюз — усерайскай грамадская арганізацыя, што аб'ядноўвае на добраахвотнай аснове мастакоў розных кірункаў, мастацтвазнаўцаў, музейных ды галерэйных работнікаў (у яго складзе — больш за 3 000 асоб) і дзейнічае таксама ў васьмі замежных дзяржавах. Пры ім адкрыты

рэйтынгавы цэнтр, які вядзе працу над даведнікам "Адзіны мастацкі рэйтынг". У выніку рэестр, дзе згадваюцца беларускія мастакі, утрымлівае імяны звыш 48 000 творцаў. А Міжнародны мастацкі рэйтынг на сёння ўключае імяны і творы, па стане на 1 чэрвеня 2014 года, яшчэ 10 924 майстроў.

Адметна, што Саюз выдае сертыфікаты аб паціі ў рэйтынг. Такі ж дакумент атрыманы і аб згадцы ў пераліку для Віктара Грамыкі 4 снежня 2014 года. А атрымаць яго мы змаглі праз дырэктара Музейнага комплексу горада Оршы Уладзіміра Кузубава, які на сайце Прафесійнага саюза мастакоў у Міжнародным мастацкім рэйтынгі пад намінацыяй "Найвялікшы мастак свету XVIII — XXI стагоддзяў" выявіў радок з імем Віктара Грамыкі. А пасля непрацяглай перапіскі з кіраўніцтвам прафсаюза Аршанская гарадская мастацкая галерэя Віктара Грамыкі атрымала сертыфікат.

Сам жа Віктар Грамыка ў студзені адзначыў свой 92-гі дзень нараджэння. Напярэдадні свята калектыў Музейнага комплексу ўручыў мастаку сертыфікат. Асаблівым сэнсам напоўнілася гэтая падзея і ў сувязі з тым, што сёлета адзначаецца 70-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Дадамо, што ў галерэі працуе зала мастака, дзе жыхары і госці Оршы могуць азнаёміцца з жыццём і творчасцю Віктара Аляксандравіча. А з 8 студзеня працуе часовая выстаўка апошніх набыткаў комплексу, на якой таксама будуць прадстаўлены карціны ды эскізы народнага мастака.

Яўгенія ГАРБАЧЭНКА,
загадчык Аршанскай гарадской мастацкай галерэі Віктара Грамыкі — філіяла Музейнага комплексу гісторыі і культуры Аршаншчыны

На "...Скрыжаванні"

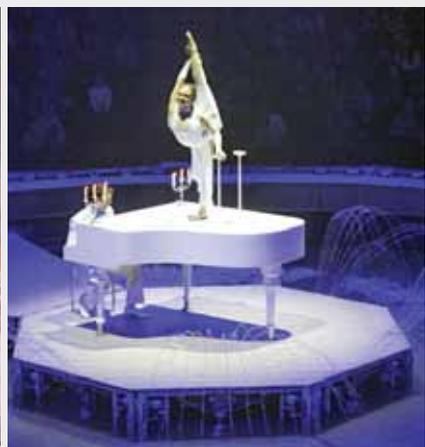
Абласны тэлевізійны конкурс сацыяльна значных відэаролікаў "Маладзёжнае скрыжаванне" — так называецца чарговы праект Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці, які ладзіцца сумесна з тэлекампаніяй "Скіф" цягам 2015 года.

Удзел у конкурсе могуць прыняць усе ахвотныя з ліку працоўнай моладзі, студэнтаў, навучэнцаў школ, гімназій, каледжаў і ліцэяў Віцебскай вобласці. Прапануюцца розныя намінацыі прадстаўленых відэаматэрыялаў: "Культура і творчасць" — асвятленне пытанняў культурнага жыцця Віцебшчыны; "Наша меркаванне!" — фарміраванне і падтрымка цікавасці да здаровага ладу жыцця; "Час актыўных людзей" — папуля-

рызацыя грамадскай актыўнасці; "Бяспечныя дарогі — дзецям!" — прафілактыка бяспекі дарожнага руху. Таксама ўдзельнікі могуць прапанаваць і свае тэмы.

Прыём заявак ды конкурсных работ доўжыцца да 1 красавіка, а 1 мая сацыяльныя ролікі пераможцаў у першых трох месцах кожнай намінацыі будуць паказаны ў тэлеэфіры. Таксама яны маюць транслявацца на светладыёдных экранах на плошчах Перамогі і Свабоды абласнога цэнтру, распаўсюджвацца ва ўстановы культуры, адукацыі, аховы здароўя для правядзення сацыяльных інфармацыйных кампаній. Першыя заяўкі і конкурсныя работы парадавалі арганізатараў: праект аказаўся цікавым для моладзі.

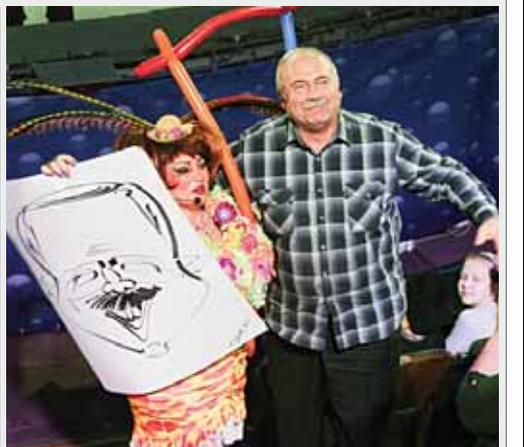
Ала ЛЯЛЬКІНА,
вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці

ФОТОФАКТ

На манежы — фантаны

Наш карэспандэнт зняў гэтыя кадры на генеральным прагоне новай унікальнай праграмы "Цырк-шоу гіганцкіх фантанаў" у Беларускай дзяржаўнай цырку. А на старонцы 6 народныя артысты Расіі Лада і Аляксандр Сарнацкія распавядаюць пра іх прафесію пад рубрыкай "Паралелі". / Фота Аліны САУЧАНКА

У Мінску скончылася выстаўка-прэзентацыя "Грузінскі відэарт", якая нарадзілася дзякуючы супрацоўніцтву з Грузінскім відэарт-архівам. Онлайн-сустрэча з адным з заснавальнікаў праекта, мастаком, куратарам выстаўкі "Georgian Video Art" Алексіем САСЕЛІЯ, які падзяліўся сваім досведам, апынулася ў полі зроку "К".

ма "пераходнае пакаленне" не абмінула ўвагай і нацыянальнае пытанне, але — у кантэксце перафармулявання грузінскіх традыцый ды сэнсаў у сувязі з выходам у глабальны свет.

Што да новага пакалення, то яно ўжо зусім не адчувае сувязі з савецкім мінулым і мае іншыя арыенціры. Яно яшчэ больш адкрыта для візуальных эксперыментаў, мае свой асабісты погляд на сучаснасць. Тут важна адзначыць такіх твораў, як Гегі Хабурдзана, Марыям Мура-

перыментаў. Збольшага гэта такія эфемерны і абстрактны арт. Дзяўчаты ствараюць спакойна да фемінісцкіх тэм, актуальных у Еўропе. Можна сказаць, іх больш цікавіць відэа як візуальны матэрыял, тэкст.

Ці існуюць пэўныя крытэрыі адбору ў архіў? Мы зацікаўлены ва ўсіх работах. Наша пазіцыя — прадставіць матэрыял, а права выбару твораў мы пакідаем куратарам выставак і праектаў. Але гэта вялікая праца — сабраць матэры-

Акрамя нефармальнай магістарскай праграмы ў Цэнтры сучаснага мастацтва Тбілісі, дзе, уласна кажучы, мы і выкладаем. У нас жа вучыцца каля дваццаці студэнтаў — зусім няшмат.

Увогуле, адзін з недахопаў грузінскай мастацкай адукацыі — адсутнасць навучання рэалізацыі свайго творчага прадукту. З боку заходніх куратараў мы адчуваем вялікую цікавасць да грузінскага мастацтва. Мае калегі, да прыкладу, уключыліся ў сумесныя праекты ў Францыі, Германіі, але ў Грузіі зладзіць выстаўку цяжка. Здаецца, магчымасці ёсць, але трэба ведаць, як імі скарыстацца. І мастакі, шчыра кажучы, не надта разумеюць, што рабіць.

Апісваючы наш мастацкі асяродак, магу дадаць, што сітуацыя з куратарамі яшчэ горшая, чым з мастакамі. Апошнія ўсё ж такі з'яўляюцца і нешта робяць. Арт-крытыкаў жа ўвогуле відэавочна бракуе. Мы стварылі архіў яшчэ і для таго, каб пазнаёміць першых і другіх, бо большую частку работ куратары не бачаць, і таму не працуюць з мастакамі.

Які наш наступны крок? Аб'яднанне архіваў Грузіі, Арменіі і Азербайджана ў архіў відэарту Каўказа. Мяркую, што ў дадзеным фармаце мы будзем больш цікавыя свету і, адначасова, больш плённай, разнастайнай атрымаецца размова пра лакальны кантэкст. Нашы краіны маюць агульны досвед, у тым ліку звязаны з ваенным мінулым.

Грузіі сёння бракуе інфармацыі, каб зразумець, што рабіць далей, як, у тым ліку, прасоўваць сябе на міжнароднай культурнай сцэне. Сёння мы можам бачыць, як традыцыйная грузінская культура займала прыметы стагнацыі, але дакладнай стратэгіі, што рабіць далей, як прэзентаваць сябе свету, не існуе. Усе працуюць хаатычна, як хто адчувае. Урэшце, ёсць мастакі, якія працуюць з лакальным матэрыялам і чула рэагуюць на пастаянны трансфармацыі. Іхнія работы — частка сучаснага працэсу... **К**

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

ГРУЗИЯ

Грузінскі відэарт: знаёмія праблемы арт-практыкі

Што значыць быць у архіве?

Прыцягнуць увагу да сучаснага мастацтва

— Рашэнне стварыць архіў грузінскага відэарту для нашай суполкі — "Active for Culture" — прыйшло само сабой. Стала відавочна, што падобныя практыкі застаюцца нябачнымі для грамадства: няма ні Музея відэарту, ні якой-кольвечы годнай крыніцы інфармацыі. А між тым відэарт — жывы і яркі сродак асэнсавання тых змен, што адбываюцца ў наваколлі. Стварэнне онлайн-архіва падалося магчымасцю звярнуць увагу на сучаснае мастацтва Грузіі ды даць штуршок для пераасэнсавання апошняга. Паралельнай задачай стала даследаванне, якое разам з Галактыёнам Ерыставі, Гіа Спандэршвілі і Тамарай Мухелішвілі мы правялі ў рамках праекта летася.

Пачыналі мы з малога, але сёння ў архіве — ужо больш за 400 работ 80 мастакоў, і ён уключае амаль усё, што было створана ў гэтым напрамку пачынаючы з 1980-х. У сакавіку 2014 года ў Нацыянальным цэнтры музыкі ў Тбілісі адбылася выстаўка "Descriptions", якая прэзентавала вынікі даследавання...

Тры пакаленні

— Грузінскі відэарт умоўна можна падзяліць на тры часткі. Першая — гэта мастацтва 80-х — 90-х гадоў мінулага стагоддзя, калі творцы пачалі асэнсоўваць працэсы, што адбываюцца ў грамадстве, абапіраючыся на лакальны кантэкст. На гэты час прыпаў распад Савецкага Саюза, рэфлексія грамадства з гэтай нагоды, жаданне пераадолець савецкае мінулае, пошук новых арыенціраў... Сярод вядомых тагачасных аўтараў — Кока Рамішвілі, Ніко Цэцхладзе, Іліко Зауташвілі...

У 2000-я заявіла пра сябе новае пакаленне мастакоў. Вато Цэрэтлі, Гіа Сумбадзе, Ніка Мачаідзе, Софія Табатадзе... Інтэрнэт садзейнічаў выхаду з культурнай ізаляцыі, таму для твораў гэтых аўтараў характэрны выхад на глабальныя праблемы, больш вольнае выкарыстанне мастацкіх практык, задзейнічаныя анімацыі, віджэінг. Такса-

Пад час выстаўкі "Грузінскі відэарт". / Фота Віктарыі ШЧАРБАКОВАЙ

дашвілі, Сасо Кумсіашвілі. Выстаўка грузінскага відэарту ў мінскай галерэі сучасных мастацтваў "Ў" акурат і знаёміць публіку з гэтымі аўтарамі, прадстаўляючы этапы развіцця напрамку...

Эфемерны і абстрактны арт

— Якія тэмы цяпер цікавяць маладых мастакоў? Для іх актуальнай з'яўляецца тэма рэлігіі, яны шмат рэфлексуюць над гэтым, бо Грузія, вядома, — праваслаўная краіна. Таксама, паўтаруся, яны надзвычай ахвочыя да візуальных экс-

ял. Сёння архіў ужо ведаюць, і грузінскія мастакі самі звяртаюцца да нас, аднак звязаная з тымі, хто працуе ці вучыцца за мяжой, не так і проста. Але, лічу, работы гэтых аўтараў — таксама важная частка архіва, і мы далей будзем намагацца папаўняць сайт іхнімі творамі...

Магчымасці, якія ёсць

— Сёння ў Грузіі няма адмысловага факультэта, аддзялення, дзе можна было б навучыцца гэтай мастацкай практыцы.

Да 70-годдзя Перамогі

22 чэрвеня 1941 года нацысцкая Германія напала на Савецкі Саюз. Чырвоная Армія была вымушана з баямі адступіць углыб тэрыторыі краіны...

Мінская катэдра, знітая праз руіны аднаго з будынкаў.

рэра СС Гімлера большасць карцін <...> была спакавана эсэўцамі і адпраўлена ў Германію. Гаворка ідзе пра мільённыя каштоўнасці, рэквізаваныя ў генеральнай акрузе "Беларусь". З далейшага паведамлення можна даведацца, што астатнія карціны і прадметы мастацтва, сярод якіх — найкаштоўныя палотны ды мэбля XVIII — XIX стагоддзяў, вазы, вырабы з мармуру, — былі пакінуты на разрабаванне.

Скарбніцу нашай нацыянальнай культуры — Дзяржаўную карцінную галерэю — разрабавалі цалкам. Гітлераўцы вывезлі з яе лепшыя карціны і скульптуры рускіх ды беларускіх майстроў Заіра Азгура, Івана Айвазоўскага, Абрама

3 гадоў вайны...

Лёс каштоўнасцей

Так захоўвалі нарабаванае пасля вывазу ў Германію.

Варварскае разбурэнне зведзілі мастацкія і культурныя ўстановы. Акупанты знішчалі ці прыстасоўвалі да ваенных ды гаспадарчых мэт тэатры, кінатэатры, палацы і дамы культуры, клубы, бібліятэкі, хаты-чытальні, музеі. Гэта было не толькі вынікам вайсковых дзеянняў, але і запланаваным знішчэннем помнікаў культуры нашага народа. На гэты конт існавалі адпаведныя інструкцыі. Так, у загадзе "Аб паводзінах войскаў на Усходзе" генерал-фельдмаршал Вальтэр фон Рэйхенаў пісаў: "Войскі зацікаўлены ў ліквідацыі пажараў толькі ў тых будынках, якія павінны быць выкарыстаны для размяшчэння вайсковых частак. У астатнім ліквідацыя сімвалаў былой дзяржавы большавікоў, у тым ліку і будынкаў, адпавядае задачам вайны на знішчэнне. Ніякія гістарычныя ці мастацкія каштоўнасці на Усходзе не маюць значэння". У выніку ў рэспубліцы было знішчана 550 помнікаў беларускай архітэктуры...

У сувязі з хуткім адступленнем Чырвонай Арміі не ўдалося эвакуіраваць культурныя каштоўнасці ў савецкі тыл. Таму амаль усе яны былі разрабаваны захопнікамі. У верасні 1941 года генеральны камісар Кубэ паведамаў Розэнбергу аб тым, што "...у Мінску знаходзіцца вялікі, месцамі надзвычай каштоўны, збор прадметаў мастацтва і карцін, які амаль цалкам вывезены з горада. Па загадзе рэйхсфю-

Бразера, Васілія Пярова, Ільі Рэпіна... Паводле няпоўных даных, наша краіна не далічылася 250 твораў скульптуры, 1 500 — графікі, 2 000 — жывапісу.

У Беларусі была знішчана вялікая колькасць кніг. Многія тысячы экзэмпляраў літаратуры гітлераўцы спалілі разам з бібліятэкамі. Такі лёс напаткаў Беларускую дзяржаўную навуковую медыцынскую бібліятэку ў Мінску, Гомельскую абласную бібліятэку імя Герцэна і звыш 200 іншых бібліятэк. Адначасова гітлераўцы ажыццяўлялі планамерны вываз рэдкіх кніг. Каштоўная класічная літаратура, даведнікі, выданні па мастацтве, навукавая і тэхнічная літаратура, старадрукі, калекцыі рукапісаў апынуліся ў Германіі. Найбольш пацярпела ад рэквізіцыі Беларуская дзяржаўная бібліятэка імя Леніна. Гітлераўцы забіралі літаратуру цэлымі аддзеламі і вывезлі ў Германію больш як 1 500 тысяч тамоў кніг. Было знішчана ўсё абсталяванне чытальных залаў...

Акрамя "Ленінкі", у Мінску значна пацярпелі навуковая бібліятэка АН БССР, урадавая бібліятэка імя М.Горкага, Мінская гарадская публічная бібліятэка імя А.Пушкіна, кнігазбор Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Політэхнічнага інстытута ды шэраг іншых...

Аляксандр ПАЦІЕНКА, дацэнт, кандыдат педагогічных навук, і Ягор ВАСІЛЕЎСкі

Сабраліся "Таленты..."

Канцэрт "Таленты Беларусі і Расіі" прайшоў у Белдзяржфілармоніі 31 студзеня. Удзел у ім прымалі стыпендыяты спецфонду Прэзідэнта краіны па падтрымцы таленавітых дзяцей і моладзі, навучэнцы Рэспубліканскай музычнай гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі, стыпендыяты міжнародных конкурсаў. Спецыяльны госць канцэрта — вядомы расійскі піяніст Юрый Розум.

На здымках: маэстра Юрый Розум і лаўрэат міжнародных прэмій Ганна Якаўлева. / Фота Аліны САУЧАНКА

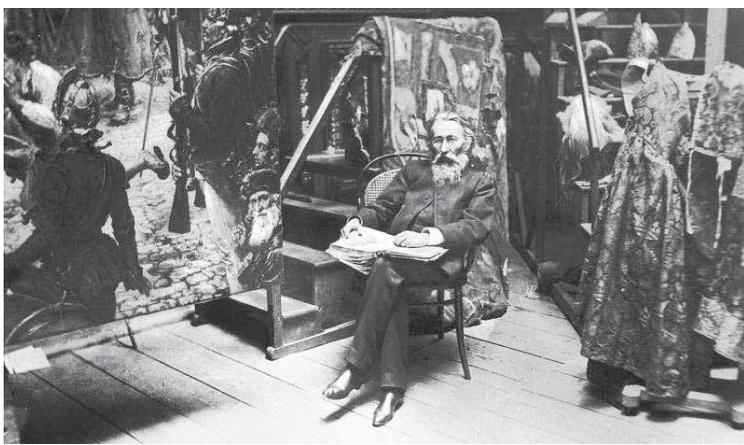
Працяг артыкула чытайце ў наступных нумарах "К".

І, пэўна, зусім не выпадкова нованароджанаму хлопчыку таксама далі імя Тадэвуш. Пад час святкавання, калі ў Матэяку сабраліся госці, нехта ўзняў тост за тое, каб сын стаў вялікім творцам, на што Ян Матэяка ўзняў свой келіх са словамі: "Няхай б'ецца, як Касцюшка! Але не маюе!" гэтымі словамі малады мастак падкрэсліў, наколькі гэта была цяжкая, а часам — невыносна пакутлівая праца.

Карціна "Рэйтан на Варшаўскім сойме 1773 года" пабывала ў розных складаных сітуацыях, перш чым заняла пачэснае месца ў адноўленым пасля вайны Каралеўскім палацы ў Варшаве. Менавіта ў яго сценах 21 красавіка 1773-га здарылася адна з найвялікшых драм у гісторыі Беларусі і Польшчы.

Як вядома, галоўнай крыніцай натхнення для Яна Матэякі (1838 — 1893) была гісторыя — не толькі польская, але і наша, бо, пачынаючы ад Грунвальда, дарогі Вялікага Княства Літоўскага і Кароны Польскай сыходзіліся часам даволі бліз-

Акурат у той самы дзень, 28 лістапада 1865 года, калі ў сям'і Матэяку нарадзіўся першынец Тадэвуш, малады жывапісец у сваёй маленькай майстэрні распачаў працу над новай буйнай карцінай — як і звычайна, на гістарычную тэматыку. Гэтым разам увага мастака была скіравана да часоў першага падзелу Рэчы Паспалітай, дакладней — Сойму 1773 года. На палатне мелася ўзнікнуць безліч персанажаў, сярод якіх — і тыя, хто ніякім чынам не быў звязаны Соймам, але быў добра вядомы па гісторыі як "нацыянальны здраднік", перш за ўсё прадстаўнікі "Таргавіцкай канфедэрацыі" (1793). Бадай, адзіным станючым героем твора стаў наш суайчыннік, наваградзец Тадэвуш Рэйтан.

Ян Матэяка ў сваёй майстэрні.

вай дапамогай ды забеспячэннем інсургентаў. Правіна перад урадам была невялікая, таму ўдалося пазбегнуць рэпрэсій ды працягнуць працу на абранай ніве.

Чарговы буйны твор "Прамова Скаргі" (1864) прынёс Яну Матэяку вялікі поспех, гучнае імя. І вось сэрца Тэадоры, нарэшце, растала...

Абранніца мастака была даволі... своесаблівай асобай, праз што ейныя адданы муж меў у будучыні шмат клопату. Пра гісторыю іх адносінаў можна напісаць не адзін белетрыстычны раман. Затое капрызлівы характар жонкі не дазваляў Яну разнаволіцца.

Схаваць альбо... спаліць?

Па сутнасці, карціну "Прамова Скаргі" можна ўспрымаць як ідэалагічную прадвесніцу будучага шэдэўра. Выбітны прапаведнік, першы рэктар Віленскага ўніверсітэта, езуіт Пётр Скарга натхнёна абмалёўвае перад каралеўскім дваром Жыгімонта Вазы пагрозлівыя перспек-

правільная, фарбы — цёмныя. Але не ведалі крытыкі, або не жадалі ведаць, што Матэяка быў страшэнна блізарукім і проста не мог маляваць інакш. Дый не ставіў ён перад сабой такую звышзадачу — стварыць бездакорную работу. Мастак перадусім імкнуўся апеляваць да сэрцаў сваіх гледачоў...

Асаблівыя прэтэнзіі да аўтара былі ў польскага магнацкага лобі. Прыкладам, паважная пані Ганна Валеўска, унучка Яцэка Малахоўскага, са слязьмі на вачах даводзіла Матэяку, што яе дзед ў 1773 годзе быў без віны. На што Матэяка адказаў: "Але ж не быў без віны ў 1772 годзе". Дарчы, не быў ён без віны і ў 1793-м, а ў 1794-м яго нават асудзілі паўстанцы. Насуперак гістарычнай дакладнасці, мастак адлюстравалі ў сваім творы не толькі непасрэдных удзельнікаў сумна вядомага Сойма, але і гандляршу дзяржавы ў часы Таргавіцкай канфедэрацыі, што таксама закідалася мастаку.

Нашчадкі ўвасобленых Матэякам асоб не надта саромеліся нешляхетных учынкаў сваіх продкаў ды па-ранейшаму пачувалі сябе гаспадарамі. І калі нейкі мастак "без роду без племені" наважваўся згадаць пра тыя старонкі гісторыі, што ўжо нібыта прызабыліся, гэта выклікала вельмі нервовую рэакцыю.

Супраць Матэякі паўстала цэлая пляяда крытыкаў на чале з Тарноўскім і Сямёнскім, якія, па замове, бэсцілі яго праз прэсу. Мастак апынуўся пад агнём літаральна з усіх бакоў. На пэўны час ад яго адварнуўся нават наш зямляк, прадстаўнік патрыятычнага лагера, знакаміты пісьменнік Юзаф Крашэўскі...

Але Яе Вялікасць Гісторыя ўсё ж вынесла іншы вырак.

Цэсар падтрымаў "Рэйтана"

Польская эміграцыя ў Францыі паспрабавала заблакаваць дэманстрацыю карціны на запланаванай у Парыжы выстаўцы. "Дабрадзей" намаўлялі графа Браніцкага, чые дзяды таксама "мелі гонар" стаць у шыхты "ворагаў Айчыны", набыць твор, а потым альбо знішчыць, альбо схаваць. На што ён адказаў: "Набыць не жадаю, бо не хачу, каб ён упрыгожваў Монтрэзор (замак Браніцкага. — **З.Ю.**), а спаліць твор мастацтва лічу ўчынкам вандала. Гісторыя ёсць гісторыя, кожны малое і піша, як яму падабаецца". Генерал Жамойскі пераконваў таго ж Браніцкага звярнуцца да імператара Напалеона III, каб той сваёй уладай забараніў паказ карціны, але — безвынікова. Давялося Матэяку пачуць і такія словы: "Хто ж купіць такі твор? Хіба толькі рускія?". На што ён адказаў: "Чаму б і не? Змаглі купіць арыгіналы, змогуць і намаляваных".

На парыжскай выстаўцы ў 1867 годзе "Рэйтан..." атрымаў залаты медаль, а саму карціну набыў аўстрыйскі імператар Францішак Іосіф I. Фактычна менавіта ён і вырававаў шэдэўр ад знішчэння, а Матэяку і ягоную сям'ю — ад абструкцыі і галоднай смерці. Каб перадаць свае пачуцці ад перажытага, мастак намаляваў палатно "Прысуд Матэяку" (1867), дзе адлюстраваны ён сам, прыкуты да ганебнага слупа, у атачэнні зачэпленых ім за жывое ўладароў гэтага свету, якія чынаць над ім "праведны" суд...

Падсумаванне-зварот

Ці лёс так выпрабуе нас, ці бялітасныя абставіны не далі шанцу нашым продкам выгадаваць такіх патрыятычных геніяў, як Матэяка або Юзаф Брант. Але, яны, тыя, хто абуджае дух народа па-ранейшаму запатрабаваны ў наш час. Без іх немагчыма завяршыць адну эпоху і распачаць новую...

Як мог знікнуць твор пра наваградца

Парыжскі трыумф беларуса з карціны Матэякі

ка. Назвы твораў Матэякі — красамоўнае таму сведчанне: "Бітва пад Грунвальдам" (1878), "Стэфан Баторый пад Псковам" (1872), "Люблінская ўнія" (1869)... Але хіба самы вядомы з іх — "Рэйтан на Варшаўскім сойме 1773 года".

Гэта арыгінальная назва работы. Дакладную дату, калі карціна змяніла назву на "Рэйтан. Заняпад Польшчы", назваць цяжка, але яшчэ ў 1938 годзе крытыкі не ведалі пра тое. Змененая назва для нас, землякоў Рэйтана, нібыта адсланае гэтую знакавую для нашай гісторыі асобу, стварае ілюзію, што Рэйтан бараніў Польшчу (Карону Польскую ў межах 1772 года). Тым не менш, пасол з наваградскага ваяводства, Рэйтан быў упаўнаважаны перш за ўсё адстойваць на Сойме інтарэсы ВКЛ, але разам са сваімі суайчыннікамі ён стаў на абарону незалежнасці ўсёй Рэчы Паспалітай (уклучна з Каронай Польскай, якую не знайшлося каму так адчайна бараніць).

Сэрца Тэадоры

Ян Матэяка нарадзіўся ў Кракаве ў 1838 годзе. Бацькам ягоным быў Францішак Ксаверый Матэяка, чэх, каталік, селянін паводле паходжання. У Кракаў прыбыў у якасці губернера і выкладчыка музыкі. Маці, Яна Караліна Росберг, паходзіла з пратэстанцкай польска-нямецкай сям'і заможных рымараў — майстроў па пашыве конскага рыштунку.

Ян стаў дзявятым з адзінаццаці дзяцей, сярод якіх было толькі дзве дзячынкі. Дзяцінства яго нельга назваць бясхмарным: маці пайшла з жыцця, калі хлопчыку было ўсяго сем, а бацька ставіўся да дзяцей даволі сурова і да таго ж не звяртаў належнай увагі на мастацкія схільнасці сына. Але пасля атрымання пачатковага навучання ва ўзросце 13 гадоў хлопца паступіў у кракаўскую Школу прыгожых мастацтваў, якая па ўзроўні адукацыі была не горшая за акадэмію. Рэалізацыя яго вялікіх амбіцый на той час моцна перашкаджалі не менш значныя праблемы, перадусім фінансавыя. Тым больш і здароўе пачало падводзіць: ужо ў раннім веку сур'ёзна пагоршыўся зрок.

Ян Матэяка. "Рэйтан на Варшаўскім сойме 1773 г."

Зміцер ЮРКЕВІЧ, арт-куратар, прадстаўнік Арт-суполкі імя Тадэвуша Рэйтана

Т Э К С Т

Тым не менш, пад кіраўніцтвам добрых выкладчыкаў Ян рабіў поспехі. Цікава, што першы ж ягоны буйны твор "Цары Шуйскія перад Жыгімонтам III" (1853), намаляваны мастаком усяго ў пятнаццаці гадоў, быў прысвечаны падзеям мінуўшчыны. Адораны юнак атрымаў стыпендыю і прадоўжыў адукацыю ў Мюнхене. Сур'ёзна захапіўся пад час вучобы творчасцю вядомых майстроў гістарычнага жывапісу Поля Дэлараша і яго вучня Карла Тэадора фон Пілаці, малады мастак умацаваўся ў сваёй адданасці менавіта гэтай кірунку.

Неўзабаве ўдалося сяк-так выправіць і фінансавое становішча, чаму ў немалой ступені паспрыяў ганарар за даследчыцкую працу "Строй і Польшчы". А вось у асабістым жыцці мастака пераследавалі суцэльныя няўдачы.

З ранняга веку Яну Матэяку давялося часцяком гасцяваць у сям'і Гебультоўскіх. Гаспадыню дома пані Паліну ён лічыў сваёй другой маці,

а вось да яе дачкі Тэадоры нарадзілася зусім іншае пачуццё: яна стала "каханнем жыцця" маладога мастака. Аднак характар у паненкі быў яшчэ той, і на ўсё прапановы рукі ды сэрца Ян штотару атрымліваў адмову. Небагаты жывапісец не лічыўся выгоднай партыяй. І ёсць падставы меркаваць, што гэтая жыццёвая калізія істотна стымулявала творчы пошук мастака.

У 1862-м 24-гадовы Матэяка скончыў карціну "Станьчык", прысвечаную прыдворнаму блазну-мудрацу. Твор не проста быў заўважаны — ён стаў візітоўкай руху "станьчыкаў", польскіх кансерватараў, якія ў гістарычных бедах вінавалі як "вонкавы ўплыў", так і адмоўныя якасці самога польскага грамадства.

Паўстанне, што грывнула ў наступным годзе, амаль не паўплывала на лёс мастака: непасрэдна ўдзел у ім узялі два старэйшыя браты Яна, а сам ён, праз сваё слабое здароўе і кепскі зрок, абмежаваўся фінанса-

тывы. Аднак большасць прысутных не звяртае на палымяную прамову асаблівай увагі, а той-сёй (уклучна з самім Жыгімонтам) нават прыснуў. Дый на тварах тых, каго "зачапіла", — хіба толькі разгубленасць, а зусім не гатоўнасць нешта змяніць, пачаўшы з сябе.

На наступнай карціне Матэякі "Рэйтан..." дзея адбываецца амаль праз два стагоддзі і выглядае ажыццэўленнем працоцтва Скаргі. У цэнтры ўвагі — постаць героя, які, убачыўшы бяссплённасць слоў, у роспачы закрыў сваім целам шлях да здрады пастам Сойму. Заклінаючы іх "У імя Бога! У імя Бацькаўшчыны!", ліцвін Рэйтан спрабуе спыніць тое, што ён, відавочна, спыніць няздатны.

Карпатлівая праца над вялікім творам доўжылася цягам усяго 1866 года. Але замест чарговага поспеху мастака чакала хваля абурэння. Пэўная частка польскага грамадства адразу ўспрыняла твор у шыкі. Сярод закідаў гучала: "Нашто ён звярнуў увагу на нашу ганьбу?", "Паміж сабой мы можам цішком пра тое згадаць, але не на людзях...".

Акрамя ідэалагічных папрокаў, якія з кожным днём толькі множыліся, знаўцы жывапісу прад'яўлялі Матэяку і прэтэнзіі "тэхнічнага" характару: маўляў, перспектыва — ня-

МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.*

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Выратаваныя каштоўнасці"** — да 12 лютага.
- Выстаўка **слукцiх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка.
- Выстаўка, прысвечаная 75-годдзю музея, **"Мастацтва рэстаўрацыі. Магія майстэрства"** — да 12 лютага.
- Выстаўка скульптуры і графікі Андрэя Асташова **"Дзявочы Дазор"** — да 12 лютага.
- Выстаўка жывапісу Ілоны Касабука **"Танец ветру"** — да 23 лютага.
- Выстаўка акарэлі Сяргея Пісарэнкі **"Туманныя апавядванні"** — да 9 лютага.
- Выстаўка арыгінальных аўтарскіх паштовак Арлена Кашкурэвіча **"Ab imo rectore (Ад усёй душы)"** — да 16 лютага.
- Выстаўка аднаго твора ў рамках праекта "12 шэдэўраў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь": **ікона "Раждзство Хрыстова"** — да 18 лютага.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст." *г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:

- **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ *Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 00 05.*

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:

- Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"** — да 26 красавіка.
- Выстаўка **"Музей ёланых цацак"** — да 1 сакавіка.

ТЭАТРЫ НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл.іфакс: 334 11 56.*

- **7** — **"Баль-маскарад"** (опера ў 3-х дзях) Дж.Вердзі.
- **8** — **"Церам-Церамок"** (опера ў 2-х дзях) І.Польскага. Пачатак а 12-й.
- **8** — **"Жызэль, або Вілісы"** А.Адана. Пачатак а 19-й.
- **10** — **"Рыгалета"** (опера у 2-х дзях) Дж.Вердзі
- **11** — **"Лаўрэнсія"** (прэм'ера) А.Крэйна.
- **12** — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзях) П.Чайкоўскага.
- **13** — **"Спартак"** (балет 3-х дзях)

УВАГА!

■ Выстаўка твораў Яўгена Ждана і Аляксандра Рашэтнікава **"Грані натхнення"** — да 1 сакавіка.

- Выстаўка **"Мастацтва рускага мадэрна. Пошукі нацыянальнага стылю"** — да 29 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП *г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.*

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — пачатку XX стст."
- "I З'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея I З'езда РСДРП".

Выстаўкі:

- **"Вікінгі і балты: паўночная сага"** — з 6 лютага.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка **"Гісторыя і сучаснасць беларускага хакея"** — да 14 лютага.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.*

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

- **"Экзатычны свет"** — да чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Чароўныя матылькі"** — да 23 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО *г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.*

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- **"POST SCRIPTUM: першая беларуская выстаўка-фестываль аўтарскай паштоўкі"** — з 12 лютага да 15 сакавіка.
- **Кінапраграмы:**
 - Тэматычная рэтра-праграма **"LOVE STORIES 9"** — з 4 да 27 лютага.
 - Рэтраспектыва **"Той самы Піткін, або Камедыі для дзяцей ад 3 да 93 гадоў"** — з 5 лютага да 1 сакавіка.
 - Рэтраспектыва **"Беларуская мультпраграма. 40 гадоў на экране. Частка 12"** — з 7 лютага да 1 сакавіка.

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ *г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
- "Беларуская музычная культура XX ст."
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:

- Выстаўка, прысвечаная юбілею Расціслава Янкоўскага, **"Акцёр і грамадзянін"** — да 20 лютага.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА *г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка **"Беларускія маляванні"** — з 13 лютага да 15 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ *г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" *г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8–01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*
Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка Анатоля Дрыбаса **"Зімовыя пейзажы"** — да 23 лютага.
- Выстаўка Сяргея Пыжыкава **"Роздумы і мроі"** — да 12 красавіка.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" *г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 лютага.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА *г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.*

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).

3 7 ДА 14 ЛЮТАГА

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 **ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752**

■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўка:

- Традыцыйны кітайскі жывапіс, каліграфія тушу і мінеральнымі фарбамі Сунь Хунчжы і Марыны Эльяшэвіч **"...I спее колас залаты"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ *г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.*

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэтрамам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстаўка:

- Персанальная мастацкая выстаўка Ануш Бабяян **"Пад гукі дудука"** — да 12 лютага.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанава **"Ад мяне"** — да 31 мая.
- Выстаўка, прысвечаная 56-годдзю Кубінскай рэвалюцыі і ўсталяванню савецка-кубінскіх дыпламатычных стасункаў, **"Маё імя — Куба"** — да 22 лютага.
- Выстаўка жывапісу, графікі і фатаграфіі **"Мінск — старадаўні і малады"** — да 1 сакавіка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА *г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

- Выстаўка жывапісу **"Залатое стагоддзе"**, прымеркаваная да 10-годдзя аб'яднання мастакоў "Арцель", — да 22 лютага.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША *г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".

Афрiша "К" /

■ **Віртуальная гульня "Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ *г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.*

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА *г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.*

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.
- **Выстаўка:**
 - Выстаўка, прысвечаная дню нараджэння Леаніда Шчамялёва, **"Белае сонца блакітнай зімы"** — да 13 лютага.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.*

Выстаўка:

- **"Доблесць і слава. Дастехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** — да 1 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ *г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.*

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Выстаўка **"Анджэй Струмiла. Жывапіс"** — да 22 сакавіка.
- Фотавыстаўка **"Гомельскі палац і мастацкія калекцыі Паскевічаў са збору Дзяржаўнага Эрмітажа"** — да 5 сакавіка.
- Выстаўка **"Новае ў археалогіі Гомельшчыны"** — да 15 лютага.
- Персанальная выстаўка твораў Святаланы Ноздрын-Плотніцкай **"Радавод"** — да 15 лютага.
- Выстаўка дагістарычных гігантаў з Санкт-пецярбургскага Музея васковых фігур **"Планета дыназаўраў"** — да 26 красавіка.
- Выстаўка **"Таямніцы і казкі Японіі"** — да 29 сакавіка.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:

- **"Упадальнікі Гомельскага маейтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

■ **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 28 лютага.

- **"Рэтра-Гомель"** — да 28 лютага.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

Выстаўкі:

- Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Белая гасцёўня

- Канцэрт **"Вечар рамантычнай санаты"** — 17 лютага.
- Канцэрт **"Кахайце! — яны адказвалі"** — 21 лютага.
- Канцэрт **"Шэдэўры камернай музыкі XX стагоддзя"** — 22 лютага.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ *г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.*

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ *г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.*

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
- **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
- **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
- **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.
- **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Выстаўка **"Чарадзейны куфар"**.
- Персанальная фотавыстаўка Алены Кавалёвай **"Дзень, які натхніў"**.

ЛІДСКІ ЗАМАК

- Камера катаваннюў.
- Фотавыстаўка **"Захаваем на вякі"**.
- Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.
- Фотавыстаўка **"Археалагічныя знаходкі Лідскага замка"**.
- Выстаўка рэплік **"Зброя Вялікага Княства"**.

ГАЛЕРЭІ

- **"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"** *г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.*

■ Выстаўка скульптуры Сяргея Аганава **"XL"** — з 12 да 28 лютага.

- Выстаўка мастацкага тэкстылю Марыі Барысенка **"Блюз"** — з 12 лютага да 21 сакавіка.

і мастацтваў).

- **10** — **"Блакітная камя"** К.Брэйтбурга.
- **11** — **"Мая жонка — ілгуння"** В.Львіна, В.Лукашова.
- **12** — **"Жызэль"** А.Адана.
- **13** — **"Юнона" і "Авося"** А. Рыбнікава.
- **14** — **"Чароўная лямпа Аладзіна"** М.Самойлава. Пачатак у 11.30.
- **14** — **"Шалом алейхем! Мір вам, людзі!"** А.Хадоскі. Пачатак а 19-й.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" *г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.*

- **7** — **"Кветачка-вясёлка"** В.Катаева.
- **8** — **"Сунічка для Веліканачкі"** М.Шувалова.

"ПлатСтформа-2015").

- **14** — **"Нямое каханне"** — аўтарскі праект Ігара Сігова.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР *г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.*

- **7** — **"Айбаліт"** І.Левіна. Пачатак у 11.30.
- **7** — **"Тысяча і адна ноч"** Ф.Амірава. Пачатак а 19-й.
- **8** — **"Чырвоны Каптурык. Пакаленне NEXT"** А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.
- **8** — **"Шклянка вады"** У.Кандрусевіча. Пачатак а 19-й.
- **9** — **"Дуброўскі"** К.Брэйтбурга (творчы праект Універсітэта культуры